

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

Extravagantium Communium, Liber Tertius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

EXTRAVAGANTIUM COMMUNIIUM,

LIBER TERTIUS. DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM. TITULUS I. CAPITULUM UNICUM.

Premissa musica artis plurima laude, cantorum lasciva melodia reprobatur, quia contra honestatem clericalem, quod ore cantabant, gestibus simulabant. Et cantores ipsi tam exempti, quam non exempti per octo dies ab officio suspenduntur. Posset etiam hac extravaganans aptè locari sub tit. de celeb. mis.

Ioannes XXII.

Docsa sanctorum patrum decrevit auctoritas, ut in divinis laudis officiis, quae debita servitute obsequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, sermo non cesset, & modesta psallentium gravitas placida modulatione decanter. Nam in ore eorum dulcis resonabat sonus. Dulcis quippe omnino sonus in ore psallentium resonat, cum Deum corde suscipiunt, dum loquuntur verbis, in ipsum quoque cantibus devotionem accendunt: inde etenim in ecclesiis Dei psalmodia cantanda praecipitur, ut fidelium devotio excitetur: in hoc nocturnum diurnumque officium, & missarum celebritates assidue clero ac populo sub maturo tenore, distinctaque gradatione cantantur, ut eadem distinctione collibeant, & maturitate delectent. Sed nonnulli novella scholae discipuli, dum temporibus mensurandis vigilant, novis notis intendunt fingere iuas, quam antiquas cantare malunt, in semibreves, & minimas ecclesiastica cantantur, notulis percipiuntur: nam melodias hocquetis intersecant, discantibus lubricant, triplicis & moretis vulgaribus nonnunquam inulcant, adeo ut interdum antiphonarii & gradualis fundamenta despiciant, ignorant super quo edificent, tonos nesciant, quos non discernunt, imò confundunt: quum ex earum multitudine notarum ascensiones pudicæ, descensiones que temperatae, plani cantus, quibus toni ipsi feceruntur ad invicem obfuscentur: curant enim, & non quiete sunt, aures inebriant, & non medentur: gestibus simulant, quod deprimunt, quibus devotio quaerenda contemnitur, vitanda lascivia propalatur. Non enim inquit frustra ipse Boetius, lascivus animus, vel lascivioribus delectatur modis, vel eosdem sæpe audiens emollitur, & frangitur. Hoc ideo dudum nos & fratres nostri correctione indigere percepimus: hoc relegare, imò prorsus abjicere, & ab eadem ecclesia Dei profigare efficacius properamus. Quocirca de ipsorum fratrum consilio districtè præcipimus, ut nullus deinceps talia, vel his similia in dictis officiis, præsertim horis canonicis, vel cum missarum solennia celebrantur, attentare præsumat. Si quis verò contra fecerit, per ordinarios locorum, ubi ista commissa fuerint, vel deputandos ab eis in non ex-

emptis, in exemptis verò per præpositos seu prælatos suos, ad quos aliàs correctio & punitio culpæ & excessuum huiusmodi, vel similibus pertinere dignoscitur, vel deputandos ab eisdem, per suspensionem ab officio per octo dies auctoritate huius canonis puniatur. Per hoc autem non intendimus prohibere, quin interdum diebus festis præcipue, sive solemnibus in missis, & præfatis divinis officiis aliquæ consonantiz, quæ melodiam sapiunt, puta octava, quinta, quarta, & huiusmodi supra cantum ecclesiasticum simplicem proferantur: sic tamen, ut ipsius cantus integritas illibata permaneat, ut nihil ex hoc debene morata musica immutetur: maxime cum huiusmodi consonantiz auditum demulceant, devotionem provocent, & psallentium Deo animos torpere non sinant. Actum & datum, &c.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITVLVS II. CAP. I.

Cum beneficia in curia vacant idoneis debeant conferri personis, illorum collationem Papa sibi reservat, vide cap. 2. & 3. & cap. præfenti, eod. tit. lib. 6.

Bonifacius VIII.

PLA sollicitudinis studio dumur, ut dignitates, personatus, præbendæ, aliaque beneficia ecclesiastica, cum cura vel sine cura, quæ apud sedem Apostolicam vacare noscuntur, personis conferantur idoneis: per quas in eis debita impendantur obsequia, & divinum cultus exerceatur. sollicitè in eisdem. Inde fit, quòd nos huiusmodi dignitates, personatus, præbendas, ecclesias, & alia ecclesiastica beneficia quæ apud sedem eandem intra unum mensem à data presentium hætenus in curia vacaverint computandum, & quæ ex nunc apud eam vacaverint in futurum, provisioni sedis eiusdem auctoritate Apostolica reservamus: Decernentes exnunc iterum & insane, si secus in hac parte scienter vel ignoranter, per quemcunque seu quoscunque, Apostolica, vel alia quavis auctoritate contigerit attentari. Nulli ergo, &c. Datum Laterani nonas Maji Anno 1.

a Eccl. 97.

a Vide Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 12.
Nann 4

CAP. II.

Provisione sub titulo commendae factae de ecclesijs patriarchalibus, archiepiscopalibus, episcopalibus, & monasteriis ad petitionem Regum vel quorumcumque, magnatum, revocatur.

Clemens V.

EX supernae providentiae majestatis, cujus universa dispositione reguntur, ad Apostolicam praerminentiam dignitatis (licet insufficientibus meritis) evocati, gregem dominicum nostrae vigilantiae creditum undique contemplamur: illumque salubri studemus pastoris more, vigilis (quantum nobis ex alto permittitur) observantia custodire, ut de illo possimus ad ipsius laudem, cujus exercemus vices in terris, dignam in extremo judicio reddere rationem. Ideoque nos diligens cura sollicitat, continua pulsata instantia, & curiosa sollicitudo perurgit, ut circa fidelium statum salubriter dirigendum sic efficacibus studiis & promptis operibus intendamus, quod per nostrae cooperationis ministerium erga sanctam matrem ecclesiam devotio filiorum concrevit, ipsorum cessent gravamina, & tranquillitas ei proveniat incrementum: quod tunc recte agere credimus, cum molestis eventibus viam praeludimus, indirecta dirigimus, subtrahimus noxia, & salubria procuramus. Sane pridem nos, licet insufficientibus meritis, ad summum apostolatus apicem (sicut Domino placuit) evocati, ab ipso nostrae promotionis exordio antiqui nostrae Regum, Praefatorum, magnatum, & aliorum nobilium personarum ecclesiastica & secularium memores existentes, ac ipsorum aliquibus, tum quia in terris morantes eorum gradum hujusmodi promotionis habuimus, tum quia solite ad eos amicitia specialibus affectibus ducebatur: Aliquibus vero ex afflicta Romanorum Pontificum liberalitate, quam in suis exercere soliti novitatibus, volentes honoris & liberalitatis affluentia complacere, ad eorum importunas tamen & multiplicatas precum instantias, nonnullis clericis, & personis ecclesiasticis, religiosis & secularibus, diversorum ordinum, dignitatis, conditionum & statuum, patriarchales, archiepiscopales & episcopales ecclesias, ac monasteria distincta pastoribus, sub commendae, vel custodia seu cura vel guardiae, aut administrationis titulo, nomineve notabili, duximus perpetuo, ad vitam seu ad certi temporis spatium committenda: super his, an tales videlicet tantasque gratias per nos fieri decerneret, variorum arduorum negotiorum multiplicitate distracti, usque ad tempus, quo infirmitate satis periculosa nos his diebus visitavit omnipotens, nequivimus cogitare plenarie. Verum in debilitate ipsius aegritudinis constituti, à negotiorum urcunque discussione remoti, ad hoc sub diligenti examine direximus aciem nostrae mentis, demumque prospeximus evidenter, quod ecclesiarum & monasteriorum eorundem cura negligitur, bona & jura dissipantur ipsorum, ac subiectis eis personis & populis spiritualiter plurimum & temporaliter derogatur, eiusque redandant ad noxam, quae dicebantur eedere ad profectum: ac nedum ipsis, sed etiam Romanae matri ecclesiae, quae disponente Domino ipsorum caput fore dignoscitur & magistra, graviora inde futura timentur pericula. Nolentes igitur his tot & tantis dispendiis ulterius causam relinquere, sed volentes potius opportunum & debitum in hac parte remedium adhibere, omnes & singulas promissiones hujusmodi, per nos (ut praemittitur) factas, quibuscumque cujuscumque ordinis, dignitatis, aut status, seu etiam sanctae Rom. ecclesiae Cardinalibus quocumque modo vel tempore factae rescantur, auctoritate Apostolica ex nunc ex certa scientia revocamus, cassamus, & annullamus, & docerimus de cetero non habere aliquam roboris firmitatem. Nulli ergo, &c. Datum apud Pisam Burdegalenf. diocesis. X. Cal. Martii, Anno 2.

CAP. III.

Beneficia majora & minora vacantia & vacatura, praesens in provincia Burdegalen. Clemens V. casu ex causis suis dispositionem reservavit, cum appositione decreti.

Clemens V.

ETSI in temporalium dispositione bonorum habenda sit discretio caute, praecipue, ut ea dignè & libèrabiliter disponantur: in ecclesiasticis tamen rebus multò fortius invigilare nostra debet intentio, ut iuxta personarum condiciones & status, ad divini nominis laudem, & ipsarum utilitatem provideatur ex merito ecclesiasticis personis: cum juxta canonicas sanctiones nihil sit, quod ecclesiae Dei magis officiat, quam quod indigni assumantur ad regimen animarum. Haec igitur consideratione moti specialiter Burdegalen. ecclesiam, de qua licet immeriti sumus noviter ad hunc statum summi Apostolatus assumpti, & monasterium sanctae curiae Burdegalen. ordinis sancti Benedicti etiam vacante per obitum quondam fratris Guillelmi de Bombio Abbatum ejusdem. Et generaliter patriarchales, archiepiscopales, episcopales ecclesias, monasteria, prioratus, & quolibet personatus, dignitates vel officia, cujuscumque ordinis & conditionis existant, necnon canonicatus, praesentibus, ecclesias cum cura vel sine cura, & alia quolibet beneficia ecclesiastica quocumque nomine appellentur, quae apud sedem Apost. vacare noscuntur ad praesens, & quae nosri pontificatus tempore vacare contigerint in futurum provisioni, collationi & dispositioni nostrae & sedis eisdem hac vice auctoritate Apostolica reservamus. Docerentes ex nunc irritum & inane, si quid contra hoc per quoscumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum est hactenus, vel in posterum committatur attentari: Constitutione Clement. IV. & Bonifacii VIII. Rom. Pont. praedecessor. nostr. & alia quilibet in contrarium edita non obstantes. Et quia plus timere solet, quod specialiter injungitur, quam quod generaliter imperatur, hac reservatione nostra & decreto ligari volumus aperrantes. Et quia bullam nostram non habentes ad praesens, ad cautelam praesentium & memoriarum futurorum hujusmodi reservationem cum praemissis interpositionibus decreti scribi & in publicam formam redigi jussimus per Bernardum Caprarum publicum notarium nostrae sedis, quam etiam sigilli (quo utebamur olim hujusmodi praesidentibus) fecimus appensione muniti. Datum Burdeg. a. Cal. Aug. Pontific. nost. Anno 2.

CAP. IV.

Papa hic primo ambitionem & importunam persequens religiosorum & secularium super obtinenda praesentibus, dispensatione, qui insufficientes quandoque praesentibus, & deversis locis, regni & aliorum districtibus reuunt, apponit quare ex hoc contingentes inconvenientias: & tandem statuit, quod omnes ipsi cepti Cardinalibus ac Regum filii, qui super praesentibus dispensationem obtinent, quae alias de jure non poterant obtinere, dispensationem desinant, unum cum cura, aliud sine cura, postquam a tempore vacatae a legere intra mensem, & alia cum effectum dimittere cessare: aliam omnibus sic dispensatis suis ipso jure privati. Et idem de beneficiis, in quibus sui esse ad rem diem vacabunt, de praesentibus eorum casibus, iniuste tamen & sine dispensatione clericali, vel alio modo retineant: & omnia alia dimittant intra mensem, alioquin omnibus sine privati. Item vult quod qui amodo talia recipere, dimissionem de primo faciant coram ordinario canonice, de quo loquimur omnibus ipso jure privati: quae omnia sic vacantia in possessionem Apost. sedis reservat, inceptis ordinibus in hoc casu solis decessanos beneficiorum sic dimissionem. Item hoc vult de beneficiis in quibus quis per se vel vicarium suum temporalem eorum animarum vel spiritualium jurisdictionem exercere de consuetudine vel de jure, h. d. de Lau.

a In Conc. Lateran. sub bono. V. c. 26. referunt in e. nihil est. de elec.

IOHANNES

Ioan. XXII. Episcopus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Execrabilis a quorundam tam religiosorum quam secularium ambitio, quæ semper plus ambiens, eò magis insatiabilis creditur, quò sibi amplius indulgetur, & improbitas importuna petentiam à nobis & prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus non tam obtinuisse, quam extorisse plerumque noscuntur, ut unus interdum etiam ad unum beneficium ecclesiasticum minus idoneus, in diversis eccl. nedum vicinis, sed ab invicem longè distantibus, imò nonnunquam in diversorum regionum partibus situatis, plures quàm duas vel tres, aut plures etiam dignitates, vel personatus, officia seu prioratus, aut diversâ ecclesiastica beneficia curam animarum habentia possit dispensativè, cum alias non liceret de jure communi, recipere, & simul licitè retinere. Unde inter cætera inconvenientia infra scripta nascuntur, quòd videlicet interdum unus qui unum quamvis modicum vix officium implere sufficeret, plurimorum sibi vendicat stipendia, quæ multis literatis vix viræ puritate ac testimonio bonæ famæ pollebentibus, qui mendicant, possent abundè sufficere, & qua distributione collata. Habentibus ipsa paratæ vagandi materia, divini cultus minuuntur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non servatur: & dum non sunt sui in unaquaque regione rectores, ecclesiæ detrahitur commodis & honori, quæ carentes defensorum auxilio in juribus suis & libertatibus multipliciter collabuntur: ruinis patent ædificia nobilia, quæ magnificentia extruxerat decessorum: Et (quòd amarissimum est dolendum) animarum cura negligitur, & viciorum sentibus fomentum periculosè præbetur. Nos itaque tot malis tantisq; discrimini bus occurrere cupientes, omnes & singulas dispensationes super receptione ac retentione plurium dignitatum, personatum, officiorum, prioratum, aut beneficiorum, quibus cura sit animarum annexa, sub quacunque forma vel expressione, verborum à nobis vel dictis prædecessoribus nostris cuicunque persona concessas (Cardinalibus tamen sanctæ Romæ eccl. qui circa nos universali eccl. serviendo singularum ecclesiarum commoditatibus se impendunt, ac Regum filiis, qui propter sublimitatem eorum ac generis claritatem sunt potioris prerogativa gratia tollendi, dumtaxat exceptis) deliberatione super hoc eum fratribus nostris habita diligenti, de ipsorum consilio & ex certa nostra scientia, in forma subscripta duximus taliter moderandas, quòd per moderamen nostrum effrenatam circa easdem personas talium beneficiorum multitudinem referemus, ipsiq; impetrantes sicut dispensationum hujusmodi totaliter non fruantur. Statuimus itaque & de fratribus nostrorum consilio ordinamus, quòd obtinentes nunc ex dispensatione legitima pluralitatem hujusmodi dignitatum, personatum, officiorum, aut prioratum seu beneficiorum, quæ aliis absque alia dispensatione legitima obtinere nequibant, unum tantum ex dignitatibus, personatibus, officiis, prioratibus, ecclesiis vel beneficiis hujusmodi, quibus cura imminet animarum, cum dignitate, personatu, vel officio, prioratu, ecclesia vel beneficio sine cura, quæ habere maluerint, prætextu dispensationis sufficientis circa id eisdem indultæ, possint licitè retinere: quæ tamen teneantur eligere intra mensem, numerandum à tempore notitiæ constitutionis istius. Cæteris beneficiis cum cura vel sine cura, quæ ipsius dispensationis prætextu tenebant, & quæ aliter ante non poterant de jure absque dispensatione aliqua licitè retinere, quæ nos extunc vacare decernimus, coram ordinariis sub testimonio publico intra idem

tempus verbaliter & realiter cum effectu dimissis: absque eo, quòd ad illa nunquam sine nova collatione, ab eo quæ facere poterit faciendâ, redire, aut eorum administrationi se immiscere præsumant. Alioquin tam his, quàm aliis omnibus beneficiis, quæ virtute hujusmodi nostræ moderationis retinere poterant, ut præfertur, sint ipsi jure privati, & prorsus inhabiles ad similia beneficia obtinenda. Per hoc autem iis, qui dignitates, personatus, officia, prioratus, vel alia beneficia curam animarum habentia ex dispensatione, quæ jus tribuat, juxta nostram moderationem præscriptam obtinent, & alia similia beneficia nostrarum vel eorundem prædecessorum auctoritate literarum expectant, cum quibus est, ut illa cum vacaverint recipere, & unâ cum obtentis retinere licitè valeant, dispensatum, nolumus derogari, quin ea cum vacaverint, intra dicti temporis spatium possint eligere, & dimissis aliis recipere in forma præscripta, ac licitè retinere: poenas similes incursum, si hujusmodi nostræ contraite præsumperint sanctioni. Porò quia quorundam oculos sic avaræ cupiditatis vitium excæcavit, quòd plura talia beneficia simul absque dispensatione canonica retinere præsumunt: nos de illis præfenti decreto statuimus, ut omnia & singula beneficia sic detenta (illo tamen retento, quòd ultimo receptarunt, dummodo in eo ex collatione canonica competat jus eisdem) intra tempus, ut præscribitur, limitatum, verbo & facto ac sine fraude, coram ordinariis sub testimonio similiter publico dimittere teneantur. Quòd si non fecerint, & illo sint ipso jure privati, in quo jus eis aliter competeat, & inhabiles penitus ad quacunque obtinenda ecclesiastica beneficia censentur. Qui verò deinceps receperint dignitatem vel personatum, seu officium, aut aliud beneficium, curam animarum habens amexam: si antea simile beneficium obtinebant, illud quo ipso jure (postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos omni dolo & fraude cessantibus, quo minus habeant, steterit) privati noscuntur, absque mora dispensandi in ordinariorum manibus dimittere debeant, pari modo: Alioquin extunc sint ipso jure secundo privati, & nedum ad sacros suscipiendos ordines, quia etiam ad habendum quodcunque aliud ecclesiasticum beneficium inhabiles reputentur. Quæ omnia & singula beneficia vacatura, ut præmittitur, vel dimissa, nostræ sedis Apostolicæ dispositioni, de ipsorum fratrum consilio reservamus: Inhibentes, ne quis præter Rom. Pont. quacunque sit super hoc auctoritate munitus, de hujusmodi beneficiis disponere, vel circa illa per medium permutationis, vel aliâs innovare hoc quoquo modo præsumat. Nos enim si secus actum seu attentatum fuerit, irritum decernimus & inane. Cæterum ordinarios intelligimus in casibus subscriptis Episcopos, in quorum civitatibus vel diocesis consistunt beneficia, seu aliquod eorum, quæ debent secundum præmissa dimitti, aut ipsi, qui ea debent dimittere, commorantur, vel ecclesiis cathedralibus vacantibus capitula earundem. Et hi de beneficiis, tam dimissis, quàm (ut præmittitur) perditis nos vel Apost. sedem certificare studeant, quamprimum commodè poterunt indilate, ut de illis salubriter disponere valeamus. Quantum autem ad modificationem personatum attinet antè factam, illa dumtaxat, & non alia beneficia ecclesiastica, quocunque nomine nuncupentur, curam habere censemus, quæ paræcias habent, in quibus est animarum cura annexa, non per vicarios perpetuos, sed per rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales vicarios exercenda. Necnon etiam illa quorum ministris ratione beneficiorum hujusmodi competit visitare, inquirere, procuraciones recipere, suspendere, excommunicare, seu ab excommunicationis & suspensionis sententiis absolvere de consuetudine, vel de jure, juribus aliis de animarum cura loquentibus in suo robore, quoad cætera, permanfuris. Nulli ergo omnino

Vide Conc. Trid. Sess. 7. de reform. c. 2. & 4. Sess. 24. de reform. cap. 17.

Nulli 5.

hominum liceat hanc paginam nostrorum moderationis statutorum, constitutionum, reservationis, inhibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Avinionis, Calend. Decembri. Pontif. nost. Anno 2.

CAP. V.

Episcopatus Tholoanus, in redivibus plurimum abundans, in novam metropolim, propter multiplices causas hic expressas erigitur, cui pro suffraganeis ecclesiis sunt deputate quatuor villa in novis civitatibus erecta, adjecta cum illa ecclesia Apamiarum. Et quibus Episcopi & Archiepiscopi prius suberant, quosq; earum cuiuslibet pro redivibus sit assignatum, hic exprimitur: & tandem sententia ecclesiastica in rebelles profertur. Adverte, quod ecclesia de Vairo, & ecclesia de Mirapice, sunt sub ecclesia Tholozana tanquam suffraganea: licet de illis hic mentio nulla fiat. Viribus ex hoc capitulo habetur, quoniam cognoscimus causas erigendi, & dividendi ecclesias, alias alius subiacendi, & alius ab aliis excimendi, & ad solum Papam hac omnia spectare: cui singulari privilegio majores causas majoraq; negotia referuntur. patet in cap. 1. de translata. Episc. cum suis consor.

Ioannes XXII.

Salvator noster, cuius nutui cuncta serviunt, in agro mundi huius messem multam aspiciens, & operariorum raritatem attendens, Dominum messem rogandum esse, ut in illam operarios mitteret, censuit: & ipse idem etiam exiens manè, veluti paterfamilias diligens, hortis diei variis operarios in vineam suam misit. Romanus itaque Pontifex, sicut eodem Domino disponente Vicarius ejus in terris esse dignoscitur, sic & ipsius actibus (in quantum finit humana fragilitas) se conformare tenetur. Vbi ergo superexcreverit messem, populi videlicet multitudinem, viderit, operarios debet opportunos adhibere, & juxta Propheticum verbum augere custodiam: custodes & cultores idoneos in dominicam vineam destinare. Sanè considerantes attentius, & intra peccatoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine populi, quanta fecundavit altissimus civitatem & diocesim Tholozanam, singulorum vultus nequibat (ut condecet) unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere: quodque durum erat atque difficile, per talem latam, & diffusam diocesim ad unum tantum a personis ecclesiasticis & mundanis recursum haberi. Attendentes etiam, quod licet Tholozanus episcopatus redivibus abundans, quod ex suorum opulentia copiosa redivum aliquid in ecclesia vel diocesi Tholozana provenisset in divini cultus augmentum: imò sic ex adipe prodierat & prodibat iniquitas, ut multo jam tempore luxus circa carnis desideria, ejectionum pompa, immensas clientelas, immoderata disfluxio in parentes, sumptus enormes, aut usus extraordinarii sibi vendicassent ibidem, quasi totum patrimonium crucifixi: & verendum erat ne praesat unicus Tholozanus incrassatus & dilatatus, & excessivis huiusmodi opibus alias superbus periculosè recalcitrans, Deum factorem derelinqueret, & a suo salutari recedens, perniciosum exemplum in subditos derivaret. Pensantes quoque, quod sanctae memoriae Clemens Papa quintus, praedecessor noster eodem etiam tempore, quo civitas & diocesis antefata longe minus in populo, ac redivibus affuebant, tamen extunc benedictente Domino incredibiliter creverint in utroque, & jugiter crescere dignoscantur, spiritu beatae considerationis inductus, ad divisionem episcopatus

eiusdem firmiter, dum viveret, intendebat: licet monitus praeventus suum in hac parte nequiverit implere conceptum. Nos pium praedecessoris nostri propositum in effectum volentes adducere, & tam dissipare melius, quod praedictorum redivum copia excessiva prostratam, quam etiam cultum augere divinum, & spiritalem civitatum profectum, quos (si juxta facultatis exigentiam, & diffusam latitudinem dicte diocesis sufficiens numerus in eadem utilitate praesulum deputetur) in dubio provenire speramus, promovere salubriter intendentes. Praemissis & aliis suadentibus iustis causis, ex certa nostra scientia, de fratrum nostrorum consilio concordati, & Apostolice plenitudine potestatis, ad laudem & exaltationem ecclesiae, fideliumque salutem, episcopatum ipsum dictamque diocesim Tholozanam Apostolica auctoritate dividimus in quinque dioceses, quae per certos distingui limites faciemus: Volentes ac decernentes, quod praeter civitatem Tholozanam, quae suam propriam & distinctam habeat diocesim, certis finibus limitandam, subscriptae quatuor villae, quarum quilibet, eiusdem consilio & auctoritate in civitatem erigimus, & civitatis vocabulo insignimus: scilicet de monte Albano, pridem de Caturcen. diocesi, cui adijcitur certa pars dictae quondam diocesis Tholozanae: ac sancti Papuli, de Rivis, & de Lumberis, de ipsa quondam Tholozana diocesi, existentes, IV. separatas dioceses habent certis limitibus distinguendas. Quodque beati Martini de monte Albano, ubi corpus sancti Theodori confessoris dicitur esse reconditum, praedictae civitatis montis Albani, & beati Papuli dictae civitatis sancti Papuli, Mariae de Lumberiaco, civitatis praefatae Lumberiacensis, non beatae Mariae de Rivis ecclesia ipsius civitatis Rivenensis, sint de cetero & habeantur perpetuo ecclesiae cathedrales. Et quia ecclesia Tholozana, licet celebriori statu, & conditione portione resurgit, licet & grandioris honoris titulus essenda est, ipsam haec diocesis suffraganeam ecclesiam Narbonensem, ac totam quondam diocesim Tholozanam de fratrum nostrorum consilio, & ex certa nostra scientia, & Apostolice plenitudine potestatis, ab omni jurisdictione, potestate, ac subjectione Archiepiscopi, capituli & eiusdem ecclesiae Narbonensis penitus eximentes, eam ad laudem divini nominis & honorem ecclesiae sanctae suae, in archiepiscopatum metropolitanam erigimus, eamque honorem & dignitatem sedis metropolitanae decoremus: ac deinceps Apostolica decernendo, ut ex nunc per nos ipsam ecclesia in perpetuum habeatur. Et quia cum operum est, ut ex quo de filia facta mater metropolitanae dignitatis suscepit insignia, & suffraganeorum numerum filiarum, ac decemem metropolitani, ut ad iudicium Archiepiscopi Tholozanae, qui pro tempore fuerit, omnes causa suffraganeorum Episcoporum & personarum ecclesiasticarum, ac civitatum eisdem provinciae iuxta sacrorum statuta canonum referentur. Nos praefatas IV. civitates & ecclesias cathedrales, necnon diocesibus (ut praemittitur) distinguendas, necnon civitatem & ecclesiam Apamiam cum sua diocesi, & civitatem & ecclesiam Tholozanam suffraganeas, ac de praesentibus ipsius ecclesiae Tholozanae in perpetuum fore decernimus: & vincta Tholozana in perpetuum fore decernimus: & jure metrop. subijcimus, & subiectas esse volumus esse illi. Praenominatas montis Albani, quae de diocesi Caturcen. & Biviricem. provincia, & Apamiarum civitates & ecclesias, quae de provincia Narbon. habitentur, se noscuntur: necnon reliquas tres civitates & ecclesias sancti Papuli, Rivenem. Lumberiacem. quae ab olim de diocesi Tholozana fuerunt, cum earum diocesi, necnon diocesi Tolazana fuerunt, cum capitulis jurisdictione, potestate, & collegiis, sive capitulis a jurisdictione, potestate, ac subjectione quacunque Biviricem. & Narbonensem Archiepiscoporum, ac Caturcen. & quondam Tholozanae, Episcoporum, capitulorum, & Abbatum atque conventuum, & ordinariorum quorumlibet aliorum eccle.

a Math. 9. b Deut. 1.

ecclesiasticorum, quibus quomodolibet fuerant hucusque subiecta, auctoritate præsentium perpetuo eximentes, de prædictorum consilio, & plenitudine potestatis. De bonis autem, redditibus, proventibus, & juribus dicti quondam episcopatus Tholoza. ipsi Tholoza. decem millia, & singulis aliis prædictis ecclesiis (Apamiarum excepta, cui de ipsis bonis, redditibus & proventibus, iuribus, ultra illa, quæ habere dignoscitur, certam assignabimus portionem nostris aliis literis distinguendam) singula quinque millia librarum Turonen. annui redditus, & perpetui proventus, quæ quidem unicuique illarum, suisque Pontificibus (dignitate ac onere, & circumstantiis aliis attentè pensatis) debere sufficere vidimus, præter redditus, proventus, & jura, quæ ad prædictas ecclesias, & conventus earum antea pertinebant, de quibus ad honorem Dei, & ipsarum ecclesiarum commodum intendimus ordinare: ex nunc auctoritate prædicta de consilio ac plenitudine memoratis concedimus, donamus, ac etiam deputamus percipienda integraliter per ipsarum ecclesiarum præfules, qui pro tempore fuerint in rebus & locis cuilibet magis adjacentibus & vicinis, iuxta distinctionem, seu limitationem dioceseum singularum, per alias nostras literas faciendam. Interim tamen distinctionem, seu limitationem prædicta pendente, volumus quod eorum quilibet summam eorum contingentem pro rata accipiat annuatim de bonis, redditibus, proventibus, & juribus antedictis, per manus eorum, quos ad hoc providerimus deputandos. Residuum vero reddituum, proventuum, & jurium ipsorum, quod (facta de illis, ut præmissum est, assignatione) supererit, necnon jurisdictionem spiritalem & temporalem, quæ ad dictum quondam episcopatum Tholoza. usque ad tempus divisionis hujusmodi pertinebat, & quæ distinctione, seu limitatione post facta pendente, factis per idoneas executori personas. Ac beneficia, etiam dignitates, personatus ac officia existant (exceptis his, ad quæ quis per electionem assumitur, & in quibus, vel ad quæ auctoritate literarum Apostolicarum alicui, seu aliquibus vis est aliquod acquiritum, quibus per id nullum volumus præiudicium generari) nunc & in antea usque ad distinctionem diocese vacatura dispositioni nostræ ac sedis Apostolicæ de fratrum ipsorum consilio reservamus. Hæc igitur per dictæ sedis prudentiam circumspiciam sic statuta salubriter & utiliter ordinata, perpetuis esse valitura temporibus, & rebus incommutabilis firmitatis obtinere volentes: auctoritate prædicta districtius inhiemus, ne aliquis cujuscunque præminentia, ordinis, conditionis, aut status, etiam si archiepiscopali, vel episcopali, seu regia præfulgeat dignitate, hujusmodi ordinationem Apostolicam reservationem, & alia supradicta quovis modo turbare, seu quomodolibet impedire præsumat. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, si secus, super his à quoquam quavis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium præsumperint, nisi intra octo dierum spatium post publicationem præsentium resipuerint cum effectu, excommunicationis in personas, & interdicti in universitates, ac suspensionis in conventus, capitula sive collegia, de consilio & auctoritate prædictis sententias promulgamus: à quibus non, nisi ad Romanum Pontificem absolutionis beneficium (præterquam in mortis articulo) valeant obtinere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum divisionis, voluntatis, constitutionum, erectionum, insignitionum, exemptionum, decorationis, subjectionis, concessio-

nis, donationis, deputacionis, reservationis, inhibitionis, promulgacionis, infringere, vel ei ausu, &c. Datum Avinion. VII. Calend. Julii, Pont. no. str. Anno 1.

CAP. VI.

Impedientes episcopatus Tholoza. erectionem in ecclesiam cathedrali, & ejus divisionem in V. dioc. ultra ponas in constitutione superiori declaratas, per dunt feuda, & quascumq. beneficia spiritualia & temporalia. Et si sint persone ecclesiastica, efficiuntur inhabiles ad quascumq. beneficia ecclesiastica.

Idem.

Nuper certis ex causis, quæ nostrum & fratrum nostrorum animos ad id rationabiliter induxerunt, quondam episcopatum Tholozanum in archiepiscopalem, seu metropolitanam ereximus ecclesiam: quatuor villas, quarum quamlibet insignivimus vocabulo civitatis, quatuor cathedrales ecclesias creavimus: unam videlicet in villa montis Albani, quondam Caturcen. dioc. adicienda sibi certa parte quondam dioc. Tholoza. alteram in villa Lumberiaci, aliam in villa sancti Papuli, & aliam in villa de Rivis & de Robestria quondam Tholo. dioc. Quas quidem ecclesias unà cum Apamiarum ecclesia, tanquam suffraganeas subjecimus ipsi metropolitanæ Tholozanæ ecclesie. De bonis quoque & redditibus dicti quondam episcopatus Tholozan. tam ipsi Tholozan. quam prædictis ecclesiis suffraganeis certam portionem, quam unicuique illarum debere sufficere vidimus, providimus assignandam: totali bonorum & reddituum ipsorum residuo, dispositioni nostræ & sedis Apostolicæ reservato. Alia etiam circa præmissa fecimus, decrevimus, & ordinavimus ex certa nostra scientia, de ipsorum fratrum concordii consilio, & Apostolica plenitudine potestatis, districtius inhiuentes, ne quis cujuscunque præminentia, ordinis, conditionis aut status, etiam si archiepiscopali dignitate fulgeret, ipsam ordinationem nostram impedire præsumeret vel turbare: ac decernentes extunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium facerent, nisi resipuerint cum effectu, intra octo dierum spatium post publicationem ordinationis ipsius excommunicationis in personas, interdicti in universitates, ac suspensionis sententias in capitula, conventus, sive collegia duximus promulgandas, prout hæc & alia in Apostolicis literis inde confectis plenius continentur. Verum quia ipsa nostra ordinatione eo efficacius & inviolabilius speratur servari, quò plurium & graviorum vallata fuerit adiectione penarum: Nos ad observationem inconcessam ipsius eo amplius anhelantes, quò evidentius in divini cultus augmentum, & salutem fidelium animarum noscitur redundare, præfatis adiciendo sententiis, omnes & singulos scienter turbantes aut impedientes ordinationem eandem, aut aliqua in illa contenta: seu turbantibus vel impedientibus dantes consilium, auxilium vel favorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, cujuscunque sint conditionis, dignitatis, ordinis, aut status, ecclesiastici vel mundani, etiam si archiepiscopali vel episcopali aut majori vel superiori præfulgeant dignitate: nisi intra octo dierum spatium post publicationem præsentium ab hujusmodi impedimento seu turbatione, ac impensione consilii, auxilii vel favoris resipuerint cum effectu, feudis, locacionibus, officiis & beneficiis quibuscumq. spiritualibus & temporalibus, etiam si dignitates vel prælaturæ quavis fuerint, quæ ab ecclesiis seu in ecclesiis quibuscumque obtinebunt, seu obtinent, ex certa nostra scientia, & de ipsorum fratrum consilio, & Apost. plenitudine potestatis, privatos esse decernimus ipso facto: & sic libere ipsa feuda, locaciones vel officia aut beneficia spiritualia & temporalia, dignitates,

*a In articulo mortis nulla est casuum reservatio: atq. ideo o-
rantes facer dotes quoslibet patientes à quibuscu peccatis & censuris
absolvere possunt. Conc. Trid. sess. 4. c. 7. de casuum reservat.*

Et praelaturæ ad ipsas, ad quas spectant, revertantur ecclesiis, & devolvantur ad rectores, capitula seu collegia eorundem, quod de illis pro sua voluntate disponant: & ad dignitates & praelaturas per electionem aut alium modum licitum idoneas personas assumant. Personasque ecclesiasticas, quæ culpabiles fuerint in præmissis, inhabilitamus ad quæcunque ecclesiastica beneficia obtinenda. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Avinion. IV. No. Aug. Pont. no. 8. Anno 1.

CAP. VII.

Executores quatuor dantur, ad penam superiores solemniter publicandus.

Idem Bartholomæo electo Narbo, diacono. Aguelmo de Blavia Engelmen. Eduen. Archid. & magistro Berengario de Lagiu Lemoucen. & Narbo, ecclesiarum canonicis.

Nuper ex certis causis, quæ nostrum & fratrum nostrorum animos, ad id rationabiliter induxerunt, &c. (ut supra prox. usque ad beneficia ecclesiastica obtinenda.) Quocirca discretioni vestræ, & inhabilitationem nostram hujusmodi vos omnes, seu tres, vel duo, sive unus ex vobis, per vos vel alium, seu alios, in ecclesiis & solennibus locis & aliis, de quibus & quoties expedire videritis, solemniter publicetis: ne quisquam valeat circa id ignorantiam allegare. Datum Avinion. II. Idus Nov. Pont. no. 8. Anno 8.

CAP. VIII.

Dispensat cum quadam Abbate, ut Episcopus possit esse: licet defectum patiat in ordinibus & aetate. Ex hac & sequenti cognoscimus causas & formas dispensandæ. Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. ad Rom. 15. Idem Arnaldo electo Lumbanen.

Nuper ex certis rationabilibus & manifestis causis, quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, civitatem Lumbanen. olim villam de Lumbanis, tunc intra Thozanzæ diocesis limites constitutam, qui locus insignis, ac multiplici commoditate dotatus existit, de fratribus nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, per literas nostras, sub certa forma in civitatem erexit, civitatisque vocabulo duximus decorandam: statuentes ac etiam decernentes, ut ecclesia Abbatis illius loci de Lumban. ordinis sancti Augustini extunc haberetur & existeret cathedralis: ac demde volentes eidem ecclesiæ de pastore idoneo salubriter providere, in te, Abbatem ejusdem ecclesiæ, virum utique literarum & literarum scientia præditum, vitæ ac morum honestate, decorum, discretionis & consilii maturitate conspicuum, direximus oculos nostræ mentis, teque (non obstante defectu aetatis & ordinum, quem pateris, cum tonsuratus modo in clericum, & in XXVII. aetatis tuæ anno, vel circa, constitutus esse dicatis, super quo tecum gratiosè duximus dispensandum) de fratribus nostrorum consilii ipsi ecclesiæ præfecimus in Episcopum & pastorem, curam & administrationem ipsius ecclesiæ tibi in spiritualibus & temporalibus committendo. Vnde licet nondum sit tibi munus consecrationis impensum, nec Apostolicas literas promotionem tuam hujusmodi continentes (cum illas non habeas) possis ostendere. Nos tibi, ut (constitutione feli. recor. Greg. Pap. VIII. præd. nost. & quælibet alia super hoc in contrarium edita, nequaquam obstante,) possis ejusdem Ecclesiæ Lumban. & quorumcunque bonorum ipsius administrationem accipere, ipsamque administrationem liberè exercere, auctoritate præsentium indulgemus. Contredictis, &c. Datum Anno 4. ut supra.

CAP. IX.

Horatur quemdam in multis commendatum, ut curam parochiam administrat in ecclesia, quæ de novo fuerat in cathedralem erecta. hic autem invenies multa notata supra, quæ debent lectores ad devotionem accendere.

Idem venerabili Fratri Bertrando Episcopo montis Albani, ad universalem ecclesiam regimini commendam divina dispensatione vocato.

Ad cuiuslibet status ecclesiæ aciem sollicitè cultivationis extendimus, pastorales partes officio vestri adhibentes, ut earum singula pastores idoneis, & providis rectoribus disponantur. Quorum dispensatione provida, & providentia civitatis (illius cooperante clementia, qui verè pastor & cognoscitur) spiritualium & temporalium promotionum mentis. Nuper siquidem ex certis & rationabilibus causis, quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, tunc olim villam montis Albani, tunc intra limites Civitatis diocesis constitutam, qui locus insignis existit, ac inter multiplici hominum & rerum exuberat, de fratribus nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, duximus decorandam: statuentes ac etiam decernentes, ut ecclesia monasterii illius loci montis Albani monasterii casa Dei ad Rom. ecl. nullo medio perinde ad ditionis sancti Benedicti Claremont. diocesis tunc tunc subiecta, extunc haberetur & existeret ecclesia cathedralis: postmodum verò de ceteri ac salubri potestatis ipsius ecclesiæ montis Albani, ut sponsi sollicitè tractetur, sollicitè cogitantes, ac volentes illum eidem loci re in pastorem, de quo certam haberemus scientiam, quod eum clara morum insignia redimere, ac in dubia eius charitatis, circa plebem suam regimini commendandam, & in cuius fiducia confisteret salubriter ditionis subditorum. Ad te nunc monasterii prædicti Abbatis quem literarum scientia præditum, vitæ ac morum honestate decorum, discretionis & consilii maturitate conspicuum, in temporalibus providum, in spiritualibus cum spectum, nobis & fratribus nostris placidè ac universatim continuata, diu apud sed. Ap. approbatè duximus oculos nostræ: quibus committimus ditionem diratione pensatis de persona tua, nobis & ecclesiæ vestris ob tuorum exigentiam meritorum accere, nostrorum fratrum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis eidem ecclesiæ montis Albani provisionem, quæ tenentes eidem sanctæ ecclesiæ teipsum in pastorem, & administrationem illius in spiritualibus & temporalibus committendo, ac tibi postmodum fratri, & venerabilem Frat. no. Berengario Episcopo Montis Albani. munus consecrationis impensum, & literas promotionis, quæ tenentes, quod eadem ecclesiæ montis Albani (dominica assistente clementia) per te & fratri, & ad vestras & spiritualibus & temporalibus promotionibus incrementis. Tolle igitur Dei regimini te, & ad dilectionem potestatis vestræ, quæ super quem noctis vigiliis dilectus dilectus, quæ custodit, ut liber non pateat aditus in illis, de quibus nus insuspiciabili hora venturus, si te inveniret de regimini, cursu consummato, qui tuo labori propozione, horum fide servata, quæ rux sollicitudini committimus, te repertum fidelem in modico, supra multa commendam, ac in dilecta gaudiorum suorum tabernacula innotuit. Datum, &c. Anno 4.

CAP. X.

Declarat, an collector fructuum primi anni, communi beneficiorum ecclesiasticorum vacantium & vacanturum, & ad tempus temporis spaciis deputatorum, pro camera Apostolicæ sedis, sit supportandus, postquam obtinuerit beneficia vacantia, & in altaria dotata cadant sub tali reservatione, &c.

Idem Hugoni de Mirabello canonico Eborac. collator fructuum primi anni, &c.

Postulasti per Apostolicæ declarationis evidentiam edoceri, quid tibi super dubiis infra scriptis circa commissam tuæ industriae collectionem fructuum prædictorum (aliis præbendarum, aut beneficiorum) imminuentibus sit agendum. Tux itaque consulationi breviter respondentes, te seire volumus beneficii nostri esse super fructibus beneficiorum, quæ ita reperies in solutione decimæ juxta verum taxatam valorem, quod illum nequaquam excedunt, cum obrinentibus hujusmodi beneficiis, prout melius & utilius diocesanis locorum (in quibus hujusmodi beneficia fuerint, quorum consilia in hac parte requiratur) & tibi videbitur, valeas convenire. Nos enim ipsorum diocesanorum, & tuam conscientiam super his oneramus. Licet autem quotidianæ distributiones, per nos fuerint à perceptione fructuum prædictorum exclusæ, hoc tamen volumus de distributionibus ipsis intelligi, quæ dantur eis, qui horis interfunt: sic quod illæ, quæ solvantur his, qui sunt in civitate vel loco præfentes, quamvis horis non interfunt eisdem, non sint ab onere dictæ collectionis immunes. Porro declarationem illam factam per nos in deputatione seu reservatione fructuum prædictorum, ut videlicet non extendatur ad vicarias seu capellanias, ut plurimum à decedentibus institutas ad missas pro ipsis decedentibus celebrandas, certis constitutis redditibus Presbyteronibus celebrandi, locum habere volumus in altaribus doratis certis feudis usitatis seu censibus, ut capellanus inibi celebrare debeat pro dotantium animabus certis vicibus, singulis septimanis, & in ecclesia cathedrali horis interesse divinis, dummodo valor annuus ipsorum altarium summam XX. lib. Turonen. non excedat. Alioquin includantur in deputatione seu reservatione prædictis. Vbi verò præbenda fuerit in decima pro tanto taxata, quod parum posset canonico hebdomadario (cui certum pro illa servitium imminet in ecclesia faciendum) post perceptionem taxationis hujusmodi remanere: volumus quod de taxatione ipsa pro hujusmodi servitii onere portionem aliquam congruam prædicto hebdomadario dimittas, pro iam dicta camera nostra residuum percepimus. Cæterum præbendas illorum, qui taxationem decimæ solvere recusantes abesse velle se simulant, ut taxationem ipsam diminuerent compellantur: ne per illorum absentiam hujus perceptione taxationis fraudentur, quasi nil de præbenda percipere valeas, de qua non percipiunt aliquid, nisi saltem in loco vel in civitate præfentes, quam tamen ecclesiæ fabrica tales præbendas ex integro percipere dignoscatur: declaramus sub deputatione seu reservatione comprehendi præfata: ut videlicet eas juxta deputationis nostræ modum percipere valeas, canonico ipsorum absentia non obstante. Ridiculum enim esset, ut eadem fabrica potiori quam nos privilegio in talibus uteretur. De illis denique, qui licet per multos menses tenuerint ecclesias vel præbendas, nihil tamen se percepisse asserunt ex eisdem, cum juxta consuetudinem Patris prædecessores eorum testati fuerint de bonis illarum, propter quod ipsi obrinentes tales ecclesias tibi satisfacere nequeunt de fructibus antedictis: nihilominus offerentes, quod tandiu fructus ecclesiarum ipsarum percipias, donec tibi fuerit inde plenarie satisfactum: placeat nobis & volumus, ut si est ita, oblationi hujusmodi condescendas. per hoc tamen non intendimus consuetudinem approbare prædictam. Datum Avinion. V. Idus Octob. Pontificatus nostri Anno 2.

CAP. XI.

Cum Romanus Pontifex pro ecclesia Romana necessitatibus fructus beneficiorum vacantium usque ad certum tempus reservasset, circa illam reservationem plura ambiguitates orta sunt, quæ hic solvuntur.

Idem.

Cum nonnullæ ecclesiasticae personæ in cathedralibus ecclesiis canonicatus, præbendas, dignitates, personatus, & officia, ac alia beneficia ecclesiastica obtinentes, revocare contentur in dubium, an fructus, redditus, & proventus primi anni beneficiorum ecclesiasticorum etiam vacantium, & quæ in diversis orbis partibus usque ad triennium vacare contingeret, quos pro eccles. Rom. necessitatibus per nostras sub certa forma literas duximus reservandos, juxta tenorem literarum ipsarum camera nostra solvere teneantur: præsertim cum archiepiscopales & episcopales ecclesiæ, ac regulares abbatæ ab hujusmodi solutione fructuum (ut dicunt) in dictis literis eximantur: Nos dubitationem hujusmodi amputare volentes, auctoritate Apost. declaramus, quod cum sub appellatione archiepiscopalis vel episcopalis ecclesiæ, aut regularis abbatæ, hujusmodi præbendæ, dignitates, personatus, & officia nequaquam intelligantur, nec etiam includantur prædictis: necnon & præbendarum, & officiorum monachorum, monasteriorum regularium, ac redditus abbatiarum seu Abbatum earundem, quæ in beneficiis ecclesiasticis assignantur, distinctos fructus, redditus & proventus includi in deputatione prædicta, & dictæ camera juxta prædictarum literarum tenorem debere persolvi: ac id idem super solutione omnium fructuum, reddituum, & proventuum commendatariorum, curiarum seu grangiarum, monasteriorum, domorum, & locorum conventualium, quæ pro beneficiis ecclesiasticis (ut prædicitur) conceduntur (nisi dumtaxat in fructibus illorum, quæ sunt forsitan excepta) declaramus & præcipimus observari. Præterea cum in aliquibus ecclesiis tam cathedralibus, quam aliis, panis & potus pro quotidianis distributionibus ipsarum ecclesiarum canonicis & personis de præbendarum ipsarum corporibus pro die quolibet deputetur: & etiam interdum certa quantitas bladi, & quandoque certa pecuniæ summa, & aliquando alterum pro altero pro singulis mensibus vel hebdomadis etiam canonicis studiorum causa aut alias pro eorum negotiis, de licentia capitulorum ecclesiarum ipsarum, ab ecclesiis eisdem absentibus exhibeantur, & etiam persolvantur: declaramus auctoritate prædicta illam bladi quantitatem, & pecuniæ summam, quæ pro quolibet mense vel hebdomada dictis canonicis (ut prædicitur) ministrantur, non debere pro quotidianis distributionibus computari, sed illa tantum, quæ præfatis canonicis quotidie pro diurnis & nocturnis horis distribuuntur sine fraude. Adjicimus in super declarationi prædictæ, quod si obtinenti curarum beneficium, aliud sibi consimile collatum fuerit, vel etiam in posterum conferatur, post secundi beneficii pacificam possessionem adeptam, & fructuum perceptionem ipsius, nihil de fructibus ejusdem primi beneficii (nisi forsitan super hoc dispensatione canonica sit mutatus) percipere possit: sed pro dicta camera nostra juxta formam dictarum literarum recipiantur, & etiam exigantur. Vbi verò fructuum, reddituum & proventuum beneficiorum ecclesiasticorum non reperiretur certa taxatio: declaramus auctoritate prædicta, quod fructus, redditus & proventus beneficiorum hujusmodi cum vacare contingerit, per medium dividantur, quorum medietas recipiatur pro camera prædicta, reliquam verò medietatem ille pro sua sustentatione percipiat, qui beneficium hujusmodi dignoscitur obtinere. Grangias autem, & alia loca Cisterciensis ordinis & aliorum locorum regularium, in quibus gubernatores seu custodes, vel administratores ponuntur ad tempus, & remouentur ad voluntatem superiorum suorum, eorumque fructus, redditus & proventus auctoritate declaramus eadem in deputatione prædicta, ac literis nostris super illa concessis aliquatenus non includi. Nulli ergo omnino, &c. Datum Avinion. Nonis Januar. Pont. nost. Anno 4.

re voluerunt, quæcunq; beneficia ecclesiastica, quæ sui, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ viventium & tunc existentium cardinalium familiares continui comensales obtinebant, & in posterum obtinerent, eorum familiaritate durante, etiam si ab ipsa familiaritate per obitum cardinalium eorum vel alias recessissent: nec non illa, quæ etiam fructuum & proventuum cameræ apostolicæ debitorum collectores, & qui ipsorum prædecessorum temporibus sua officia exercebant, unice collectores durante eorum officiis obtinebant, ac in quibuscunq; locis vacaverint, cum irritantis appositione decreti, & deinde prædecessoribus ipsis sublati de medio, ac eorum beneficiorum occurrentibus vacationibus, inter utriusque juris interpretes etiam officiales Romanæ curiæ sæpenumero habitatum existerit, an beneficia hujusmodi, propter reservationem & decretum prædicta reservata vel affecta, remanserint: ita quod nullus præter Romanum Pontificem de illis disponere poterit sine potestate reservationis & decreto obstitentibus prædictis. Ac cum propter ambiguitatem hujusmodi, varias quoque juris peritorum opiniones & discrepationes ipsas, adverteremus, perantiquæ pro reservatione & affectatione præmissis, interdum verò e contra pronuntiarum & definitum fore. Nos qui vigilis more pastoris super his maturo providendum esse consilio non indignè censuimus: & propterea in singulis causis super quibusvis beneficiis Ecclesiasticis eandem ambiguitatem quomodolibet concernentibus, usq; ad nostrum beneplacitum superferre mandavimus, cupientes quemadmodum nostro incumbit officio, dubiis hujusmodi finem imponere, subditorum obviare dispendiis, & (ne lites fiant penitus immortales) de opportuno remedio providere: Felicis recordationis Urbani V. Greg. IX. Bonifac. VIII. Romanorum Pontificum, etiam prædecessorum nostrorum, qui ad submovenda altercationum fomenta & ambiguitates hujusmodi lucidandas, declarationes similes per suas literas ediderunt, vestigiis inherendo, ac providè considerantes, effectum per reservationem manusque appositionem eorumdem prædecessorum in dictis beneficiis in esse productum, per obitum ipsorum nequaquam censi debere revocatum. Romani quoque Pontificis manus appositionem prædictam tantæ efficacitæ tantæque virtutis existere, ut etsi literæ apostolicæ super provisionibus beneficiorum, aut de providendo mandatis, in quibus decretum & reservatio hujusmodi apponuntur, ex aliqua causa suam debitum non fortiantur effectum: facultatem tamen providendi de beneficiis taliter servatis quibuscunq; aliis fuisse ademptam hujus perpetuæ & irrefragabilis constitutionis edicto de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium consilio omnia & singula beneficia Ecclesiastica, secularia, & cujusvis ordinis regularia, etiam si præpositus, canonicatus, præposituræ, & præbendæ, dignitates personarum, administrationes, vel officia fuerint: etiam si ad illa consueverint, qui illis præficiuntur per electionem assumi, etiam si curam imminuat animarum (ut præmittitur) reservata, & per Romanos Pontifices successores nostros canonice intantes in posterum reservanda, ac etiam quovis modo vacantia & in antea vacatura: per hujusmodi reservationem & decretum remanente & remanere semper affecta: nullumque de illis (cum præmum vacante contigerit) præter eundem Romanum Pontificem ea vice quovis modo disponere potuisse sine potestate, harum serie decernimus, & pariter declaramus. Quod tamen pendentes etiam per appellationem, quam in futurum super eisdem beneficiis (ut præmittitur) reservatis committendis causis, per dilectos filios magistros capellanos nostros, causarum palliatii apostolici auditores, atque alios quoscunq; delegatos & iudices, ubilibet inviolabiliter observari, & secundum præmissa,

nec aliter sententari & definiti volumus atque mandamus eis & eorum cuilibet, quavis alia super præmissis interpretandi facultate sublata: Decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, declarationis, voluntatis, mandati & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Rom. apud sanctum Marcum, Anno incarnationis Dominicæ M. cccc. xvii. Cal. Septemb. Pontif. nos. Anno 3.

NE SEDE VACANTE ALIQUID
INNOVETUR.

TITVLVS III.

CAP. VNIC.

Tapa volens providere diuino cultui & ministris eiusdem, & occurrere dispendiis, quæ ipsis quotidie imminere propter vacationes vacantium ecclesiarum primi anni, quæ competunt ex diversis titulis aliquibus ecclesiæ sui personis: statuit quid quando talis occupatio immoretur in beneficiis, quæ consueverunt in decima solutione taxari, collectores ipsorum annualium sint contenti ipsa summa, pro qua consuevit dari decima, si ipsam eligendam duxerint, totalis residuo penes eum, cui collatum est beneficium, remanente: vel dimissa eidem summa prædicta, possint dictum residuum sub assumere, dum tamen alterum intra X. dies dicti eligant collectores: alius post X. dies ipsorum optio in beneficium transeat ipso iure. In non taxatis autem fructus decimabiles illius anni dividantur per medium, & utriq; eorum medietas tribuatur: ita quod si alter dimidia noluerit contentari, ipsa in volentem transeat ipso iure: Et si quicquam aliquis contra dictam ordinationem receperit, penas hic contentas incurrat.

Ioannes XXII. Episcopo servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

SVSCEPTI regiminis nos cura sollicitat, ut quæ in ecclesiis non absque dispendio ministrorum & cultus detrimento divini servari videamus: per appositionem congrui moderaminis in melius reformemus. Cum itaque in nonnullis ecclesiis observetur, & à longis retroactis temporibus fuerit observatum, quod fructus a primi vel secundi, aut alterius cuiusque sequentis anni beneficiorum vacantium in eisdem, defuncto vel fabricæ, aut ecclesiis vel personis habentibus annualia de consuetudine, privilegio, vel statuto applicetur in totum: ita quod illi, qui hujusmodi beneficiis canonice obtinent, & ad quos aliis de jure fructus ipsi spectare deberent, nihil inde percipiunt: unde illud inconveniens sequitur, quod commode nequeunt ad impendendum servitium debitum residere in ecclesiis, in quibus beneficiarii existunt. Nos de illo super his remedio providere volentes, per quod hi & illi in fructuum perceptione prædictorum participant, & ecclesiæ debitis servitiis non fraudentur: præsentis decreto statuimus de fratrum nostrorum consilio, quod illi, qui fructus prædictos sibi hactenus integrè vendicabant ex privilegio, de consuetudine vel statuto, nihil exinde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in decima solutione taxari, prætextu cuiusvis privilegii, consuetudinis vel statuti quovis modo percipiant: sed ipsius summe perceptione contenti sint omnino contenti, totali residuo prædictæ,

a. Vide extravagantem Pii V. Pontificis maximi, inap. Dicitur nuntius.

obtinentibus beneficia remanent: nisi forsitan illi, qui fructus eosdem soliti fuerint, (ut præfertur) cum integritate percipere, pro se malent ipsum habere residuum. & obtinentibus ipsa beneficia summam dimittere memoratam, quo casu percipiendi quod maluerint illis relinquimus optionem: sic quod intra X. dies postquam fecerint beneficia ipsa vacare, si, quibus annalia ipsa debentur ex privilegio, consuetudine vel statuto, aut ipsorum annalium collectores, quam partem habere voluerint, an scilicet decimæ taxationem, vel illa dimissa residuum (nulla subtractione præmissa) exigere teneantur. Quam electionem si intra dictos X. dies non fecerint, ut est dictum, extunc ad eum, cuius est beneficium hujusmodi, optio vel electio transeat ipso jure. Et hoc in ecclesiis & partibus illis, in quibus beneficia majora & alia quantum ad solutionem decimarum sunt taxata, volumus observari. In illis vero partibus & ecclesiis, in quibus decimarum taxatio non est facta, servetur, quod fructus & obventiones beneficii tunc vacantis, quod in decima solvere consuevit, per medium dividantur: quorum medietatem habeat is, cui annuum per alterum de prædictis modis perceptio est concessa: reliquam vero medietatem percipiat ille, cui beneficium est concessum pro sustentatione sua, & aliis ecclesiæ oneribus supportandis. Quod si alter de prædictis prædicta medietate voluerit esse contentus, altero contentari nolente, pars volentis ipso jure transeat ad nolentem, & volens fructus & obventiones illius beneficii percipiet universos, eidem beneficio congrue faciendi deserviri, ac ejus supportans onera consueta. Et si quicumque aliquis prædictorum ultra præmissa perceperit, illudque his, ad quos pertinebit, intra mensem non restituerit cum effectu, eo ipso si Episcopus vel superior prælatus fuerit, à pontificalibus & ingressibus ecclesiæ noverit se suspensum: Si autem capitulum, universitas vel collegium, ecclesiastico interdico se noverit (donec prædicta cum integritate restituerit) subjacere. Si vero aliqua singularis persona ecclesiastica vel mundana id fecerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua, nisi restitutione præmissa (præterquam in mortis articulo) minime absolvatur: non obstantibus quibuscunque privilegiis vel indulgentiis, aut contrariis consuetudinibus, contrariis statutis, juramento, confirmatione sedis Apostolicæ, aut alia quacunque firmitate vallatis. Quæ omnia quoad hæc auctoritate Apostolica revocamus, cassamus, & irritamus, & nullius deinceps esse volumus firmitatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, revocationis, cassationis, & violationis infringere, vel ei, &c. Si quis, &c. Datum, Avin. Calend. Novemb. Pontif. nostri Anno 2.

transfertur, concessionem, hypothecam, locacionem, vel conductioem ultra triennium, necnon infeudationem vel contractam emphyteuticam, præterquam in casibus à jure permisis, ac de rebus & bonis in emphyteuticam à antiquo concedi solitis, & tunc ecclesiis evidentem utilitate, ac de fructibus & bonis, qui servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentia, hæc præterquam valitura constitutio præfati fieri prohibentur prædecessorum nostrorum constitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliis super hoc editis, que tenore præfatum innovamus, in suo nihilominus robore permanentis. Si quis autem contra hujus nostre prohibitionis seriem de bonis & rebus ejusdem quocumque alienaverit, sumplerit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio & infeudatio hujusmodi nullius omnino sit roboris vel momenti. Et tam qui alienat, quam qui alienatas res & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat. Alienanti vero bona ecclesiarum, monasteriorum, locorumque piorum quolibet in consulto Rom. Pont. aut contra præfatis constitutionis tenorem, si pontificali vel abbatiati præfati dignitate, ingressus ecclesiæ sit penitus interdictus. Si per sex menses immediate sequentes, sub interdico hujusmodi animo (quod abbit) perseveraverit induratus, post mensibus eisdem e regimine & administratione ecclesiæ vel monasterii, cui præfatus infamatus temporalibus, sit eo ipso suspensus. Inferiores vero temporales, sit eo ipso suspensus. Inferiores rectores ecclesiæ vel administrationem quomodolibet abbatum, prioribus, præpositibus, dignitatibus, personaribus, administrationibus, officis, canonicis, præbendis, aliisque ecclesiasticis cum cura & beneficiis regularibus & regularibus beneficiis, quorum res & bona alienaverint, ipso facto privati existant, & beneficia abque declaratione aliqua vacare censentur, postquam per locorum ordinarios, vel alios, ad quos collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis qui propterea privata fuerint) liberè de jure contenti: nisi ad dispositionem Apost. sed. sunt specialiter aut generaliter servata. Nihilominus alienatas res & bona hujusmodi ad ecclesias, monasteria & loca pia, ad que auctoritate hujusmodi pertinebant, liberè revertantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre prohibitionis & innovacionis infringere, vel ei contraire. Si quis hoc attentaverit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverat incurrem. Datum Romæ apud sanctum Marcum, Anno Incarnacionis M. cccc. lxxviii. Cal. Mart. Pont. nost. Anno 4.

DE REBUS ECCLESIAE NON ALIENANDIS.
TITVLVS IV.
CAP. VNIC.

Donorum ecclesiasticorum alienatio non tenet, & alienantes & recipientes sui excommunicantur, prælati, & diversi diversi poena imponuntur.

Paulus Venetus Papa II.
AMBITIOSÆ a cupiditati, illorum præcipue, qui divinis & humanis affectari, damnatione postposita, immobilia & preciosa mobilia Deo dicata, ex quibus ecclesiæ, monasteria & pia loca reguntur, illustranturque, & eorum ministri sibi alimoniam vendicant, profanis usibus applicare, aut cum maximo illorum ac divini cultus detrimento exquisitis medijs usurpare præsumunt, occurrere cupientes: Omnium rerum & bonorum ecclesiasticorum alienationem, omnique pactum, per quod ipsorum dominium

a Vide Conc. Trid. Sess. 25. de reform. c. 11.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.
TITVLVS V.
CAP. I.

Contractus emptionis & venditionis auctoritate non quibus ne revocandis declaratur hic non esse usurarius. Hinc non datur, quod hujusmodi bulla publicetur.

Martinus V. venerabilibus fratribus Romanæ & Lateranensis Ecclesiæ Cardinalibus.

Regimini a universalis ecclesiæ, quocumque immeriti disponente Domino præfatis, etiam anguriam assiduis, ut iuxta creditis nobis dispensationis officium, subditorum quorumlibet partem quieti (quantum nobis ex alio conceditur) inveni-

a De materia hujus extravagantiæ vide gloss. & dist. 1. c. conquestus. de usur. & Barrino & Imolan in ca. ad usum empi. & vend. Arch. consil. de usur. Distincti facti. Felici in si casus. de fide insti. & Sol. l. de insti. & jun. q. 1. m. 3.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mus. Et dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore, ne litis anfractus, seu scandalorum parturiant fomentum, nostro modè tamè declarantur. Sanè petitio dilectorum filiorum universorum cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum civitatis & diocesis Vratislaviensis nobis exhibita continebat, quod à centum annis citra, & supra, & à tanto tempore, & per tantum tempus, cujus contrarii memoria hominum non existit: in eisdem civitate & diocesi. ac partibus aliis vicinis, quadam consuetudo rationabilis observata, præscripta, ac moribus utentium approbata, ad communem hominum utilitatem introducta fuisset. Pro quibus princeps, baro, miles, civis, sive oppidanus partium earundem, cum hoc expedire videbatur, melius pro tunc non valentes sibi consilium, personæ ecclesiasticæ, aut seculari collegio, aut universitati, oppido vel civitati, super bonis suis, dominiis, oppidis, terris, agris, prædiis, domibus, & hereditatibus vendere consuevit, & vendidit annuos census unius vel plurium marcarum, aut grossorum Pragensium nummi Polonici, & pagamenti consueti: ad rationem, & pro qualibet marca annui census X. XL. XIII. XIV. marca, aut plus vel minus, secundum temporis qualitatem, prout ipsi contrahentes tunc inter se convenerant, ipsi venditori tunc integraliter in pecunia numerata solvi consueverant, bonis in ipso contractu tunc expressis, pro ipsius census annui exolutione in perpetuum obligatis. Et semper in ipsis contractibus expressè ipsi venditoribus data fuit facultas atque gratia, quod ipsum annuum censum in toto vel in parte pro eadem summa denarium, quam ab ipsis emptoribus receperunt, quandoque vellent, liberè absque alicujus requisitione, contradictione, vel assensu possent extinguere & redimere, ac se ab ipsius census solutione extunc penitus liberare. Sed ad hoc hujusmodi census venditores invitè nequaquam per emptores arctari vel adstringi valerent: etiam ipsi possessionibus & bonis obligatis penitus interemptis seu destructis. Fuitque, & est talis contractus emptionis & venditionis per Episcopos Vratislaviensis, pro tempore existentes, & eorum officiales, necnon per diversos dominos temporales locorum & terrarum, in quibus census hujusmodi constituti existunt, tanquam licitus & communi utilitati deserviens, sæpius confirmatus pariter & approbatus. Quodque etiam super hujusmodi census plurima beneficia ecclesiastica, collegia, canonicatus, & præbendæ, dignitates, personatus & officia, vicariæ, altaria numero plus quam duo millia, de expresso consensu & voluntate dominorum temporalium, sub quorum territoris dicta bona obligata consistunt, erecta, dotata, & fundata, authenticis eorundem dominorum temporalium literis sigillis sigillatis & roboratis fore noscuntur. Quodque etiam venditores eorundem censuum se nonnunquam ad ipsorum censuum solutionem, penis & censuris ecclesiasticis ordinariarum locorum spontè & liberè submiserunt: sicut etiam aliqui eorum tractu temporis compulsi fuerunt, & compelli consueverunt. Tamen nonnullis ex venditoribus ipsi in arcum pravum converti, cupientes cum alterius pecunia locupletari, hujusmodi census hucusque per eos ante liberè, & absque ulla contradictione solutos eisdem emptoribus, tam ecclesiasticis, quam secularibus solvere contradicunt & recusant, confingentes hujusmodi emptionis & venditionis contractus fore, & esse usurarios & illicitos: ipsos emptores ecclesiasticos & seculares, necnon collegia, canonicatus, & præbendas, & dignitates, personatus & officia, vicarias & altaria, ac beneficia hujusmodi ipsorum annuorum censuum spoliant perceptione, & decantant spoliatos, in animarum suarum periculum, eorumque emptorum præjudicium, damnum & gravamen. Et propterea, an contractus emptionis & venditionis hujusmodi liciti existant, à nonnullis hæsitatur.

Quare, pro parte earundem cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum civitatis & diocesis Vratislaviensis nobis fuit humiliter supplicatum, ut an contractus hujusmodi liciti vel illiciti censeri debeant declarare, & alia eis in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignarcmur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati: Quia etiam ex relatione dilecti filii nostri Gulielmi tituli sancti Marci Presbyteri Cardinalis, cui negotium hujusmodi cum emptorum consilio commissimus examinandum: comperimus contractus hujusmodi juridicos, & juxta determinationem doctorum licitos fore. Ad hujusmodi ergo ambiguitatis tollendum dubium in præmissis, præfatos contractus, licitos, & juri communi conformes, ac ipsorum censuum venditores, ad illorum solutiones (remoto contradictionis obstaculo) obligari, aucto. Apost. tenore præsentium ex certa scientia declaramus: Non obstantibus præmissis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Volentes, quod prædictæ literæ nostræ debitum fortiantur effectum, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrum, per vos, vel alium seu alios, præfatis emptoribus in præmissis opportuni favoris præfatum efficaciter impendentes, dictasque literas, ubi, quando & quoties expedire videritis, auctoritate nostra solenniter publicantes, facialis eadem auctoritate eisdem emptoribus, vel ipsorum procuratoribus eorum nominibus, per venditores, seu debitores censuum hujusmodi de præfatis censibus juxta contractum & conventionum inter ipsos habitorem formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi. Contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo. Non obstantibus si aliquibus communiter vel divisim à se. Ap. sit indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possunt, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ, apud sanctos Apost. s. Nonas Jul. Pontific. nost. Anno 8.

CAP. II.

Contractum quandam emptionis & venditionis precedentis formam declarat esse juri consonum, & ab usuris alienum. Et tandem jubet presentem bullam curæ manifestari.

Calixtus III. Episcopus Magdeburgensis, Nurembergensis, & Halberstaden ecclesiarum Decanus.

Regimini a universalis ecclesiæ quamquam immeriti disponente Domino præfidentes, curis angimur assiduis, ut juxta nobis crediti dispensationem officii subditorum quorumlibet paci & quieti quantum nobis ex alto conceditur, intendamus. Et dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore (ne litium anfractus exinde, seu scandala proveniant) debito (prout justitia persuaserit) declarationis nostræ ministerio sopiantur. Sanè pro parte venerabilis fratris nostri Joannis Episcopi Mersburgensis & dilectorum filiorum universi cleri civitatis & diocesis Mersburgensis nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet à tanto tempore, cujus contrarii memoria non existit, in diversis Alimaniæ partibus, pro communi hominum utilitate, inter habitatores & incolas partium earundem talis inoleverit, hæcenusque observata fuerit legitime præscripta, ac moribus utentium & ordinariarum permissione, & plerumque expressa ratificatione approbata consuetudo: Quod ipsi habitatores & incolæ, sive illi ex eis, quibus id pro

a Vide Deū in proxima præcedenti extravagananti citato.

suis statu & indemnitate expedire visum fuerit, super eorum bonis, domibus, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus annuos marcarum flore seu grossorum monetæ in partibus illis currentis, redditus seu census vendentes pro singulis ex maris florensis sive grossis huiusmodi ab eis, qui illas, vel illos, sive redditus sive census ipsos emerint, certum competens præcium, in numerata pecunia secundum temporis qualitatem, prout ipsi videntes & ementes in contractibus super his inter se firmaverunt, & recipere soliti fuere, illa ex domibus, terris, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus prædictis, qui in huiusmodi contractibus expressi fuerunt, prædictorum solutione reddituum & censuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium favorem. Hoc adjecto, quod ipsi pro rata, qua huiusmodi per eos receptam dictis ementibus restituerent in toto vel in parte pecuniam, à solutione reddituum seu censuum huiusmodi restitutam pecuniam contingentium liberi forent penitus & immunes. Sed iidem ementes, etiam si bona, domus, terra, agri, possessiones, & hæreditates huiusmodi processu temporis ad omnimodam destructionem sive delationem reducerentur opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen habitationis versatur scrupulus, an huiusmodi contractus liciti sint censendi. Vnde nonnulli illos usurarios fore prætendentes, occasionem quarunt redditus & census huiusmodi ab eis debitos non solvendi. Quare pro parte Episcopi & cleri prædictorum, assentientium, quod in talibus hic emptis census & redditibus, fructus, redditus & proventus plurium ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, & ecclesiasticorum beneficiorum civitatis & diocesis, ac partium prædictarum, necnon ferè omnes quotidianæ distributiones, quæ in plerisque ex ecclesiis ipsi divinis intercessantibus ministrari solent, consistere noscuntur: nobis fuit humiliter supplicatum, ut super his Apostolicæ sedis declarationis oraculum impartiri & adiacere paternæ dilectionis curaremus. Nos igitur huiusmodi in hac parte supplicationibus inclinati, & factas ex commissione felicis recordationis Martini Papæ quinti prædecessoris nostri declarationem attentius perstringentes, suisque vestigiis imbrantes, ad omne super his ambiguitatis tollendum dubium præfatos contractus licitos, iurisque conformes & vendentes eosdem ad ipsorum solutionem reddituum & censuum, iuxta dictorum contractuum tenores (remoto contradictionis obstaculo) efficaciter teneri auctoritate Apostolicæ præsentium serie declaramus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, M. cccc. v. pridie Nonas Maij, pontificatus nostri Anno primo. Volentes itaque, quod prædictæ litteræ debitum sortiantur effectum, fraternitati vestræ per Apostolicam scriptam mandamus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium, seu alios, dictis præposito, decano, capitulo, ac aliis beneficiatis, opportuna defensionis præsidio assistentes, dictasque litteras (ubi & quando, ac quoties expedire videritis) auctoritate nostra solenniter publicantes faciatis, & eadem auctoritate per venditores seu debitores reddituum & censuum huiusmodi dictis emptoribus, seu illis, quibus ipsorum reddituum & censuum solutio præstanda fuerit, de eisdem census & redditibus iuxta contractuum & conventionum super his habitorum formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi, contraditores verò per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: non obstante si aliqui-

bus communiter vel divisim à se. Apo. indultum extiterit, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possunt per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Datum ut supra.

DE SEPVLTURIS.
TITVLVS VI.
CAP. I.

Corpora defunctorum exenterantes, & ea immaniter deponentes, ut ossa à carnis separata ferant spelienda in terram suam, si facta sunt excommunicati.

Bonifacius VIII.

Defestandæ feritatis abusus, quem ex quadam more & horribili nonnulli fideles in partibus prosequuntur, nos præ intentionis ductu proposito, ne abusus prædicti feritatis alterius corporum dilaceret, mentesque fidelium horrore commoveat, & perturbet auditum, dignè decrevimus abolendum. Prefati namque fideles huius feritatis improbandæ consuetudinis vitio intendentes, si quicumque ex eis genere nobilis, vel dignitatis titulo insignitus, præsertim aut suarum partium limites debitum à natura prædictæ suis vel alienis remotis partibus sepultura electi, electi corpus ex quodam impie pietatis affectu immaniter exenterant, ac illud membratim, vel in frustra inter ter incidentes, ea subsequenter aquis immittunt, ut ignibus decoquenda. Et tandem (ad ostentationem carnis exuffo) eadem ad partes prædictas aut in se deferunt tumulanda. Quod non solum maiestatis conspectui abominabile plurimum videtur, sed etiam humanæ considerationis obrutibus vehementius abhorrendum. Volentes igitur (pro officii nostri debitum exigit) illud in hac parte remedium adhibere, per quod tantæ abominationis, tantæque immanitatis & impietatis abusus penitus deleatur, ac tendatur ad alios: Apostolicæ auctoritate stricte mandamus, ut cum quis cuiuscunque status aut generis dignitatis extiterit, in civitatibus, terris, seu locis quibus catholice fidei cultus viget, diem de capite extremum, circa corpora defunctorum huiusmodi usus vel similis nullatenus observetur, nec habitus nec tantum tanta immaniter procedatur. Sed in delictorum corpora sic impie ac crudeliter non mittantur, sed in loco, in quibus viventes elegerint, aut in civitate, castro, vel loco, ubi decedunt, in sepulchrum ecclesiasticæ sepulture tradantur admodum, quo sepulchrum incineratis corporibus, aut in cineribus, non turam elegerint, deportentur & sepellantur in eis. Nos tenim si prædicti defuncti executor vel executorum, aut familiaris eius, seu quisvis alii cuiuscunque conditionis, status, aut gradus fuerint, etiam si potestati dignitate præfulgeant, aliquid contra huiusmodi usum, tuti & ordinationis tenorem præsumpserint, aut defunctorum corpora sic inhumaniter & crudeliter sepeliendo, vel faciendo prædicta, excommunicationis sententiam (quam ex nunc in ipsos proferimus) ipso facto & noverint incursum: à qua non nisi per Apostolicam sedem (præterquam in mortis articulo) & postea solutionis beneficium obtinere. Et nihilominus ille cuius corpus sic inhumanè tractatum fuerit, ecclesiastica non reat sepultura. Nulli ergo, &c. Datum Lateranensis. Cal. Martij, Pont. nostri Anno 6.

CAP. II.

Super prædicationibus, confessionibus & spiritualibus, prædictis huiusmodi contentiones, quæ olim erant inter curiam, &c.

a Al. modo. b Mor. est natura delictum, &c. de Cons. Trid. Sess. 7. c. 7. de casuum referat.

parte, & iacobitas, & Chordgeros ex altera. Hoc cap. licet fuisse sublatum per extravagantem, Inter cunctas, qua est infra de pravul, est tamen hodie in usu per Clem. Dudum. De sepult.

Bonifacius VIII.

Super cathedram præminentie pastoralis divina disponente elementa constituti, etsi multis & arduis, quæ in amplum Romanæ curiæ alveum undique conflunt quasi torrens, prægravemur negotiis, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis distrahimur: circa id tamen ferventibus votis intendimus, vacamus instantius, ac operosa studium sollicitudinis impartimur, ut ad divini nominis gloriam, exaltationem catholice fidei, & profectum fideliū animarum (præcis radicibus diffidiorum vepribus, & lrigioium anfractibus omnino subductis) inter ecclesiārum antistites, ad curiam & regimen gregis dominici deputatos, ceterasque personas, quas ordo clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, fervor charitatis exsulet, invalescat concordia unitas, animorum identitas perseveret. Scimus enim & ex evidentiā facti colligimus, quod non nisi in pacis tempore bene colitur pacis auctor: nec ignoramus, quod dissensiones & scandala pravis actibus aditum præparant, rancores & odia suscitant, & illicitis moribus aufum præbent. Ab omni siquidem inter prælatos & rectores, seu sacerdotes, ac clericos parocchialium ecclesiārum per diversas mundi provincias constitutos ex una parte, & prælatorum & minorum ordinum fratres ex altera (pacis amulo fatore zizaniz procurante) gravis & periculosa discordia extitit suscitata, super prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, poenitentis in iungendis eisdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipsorum ecclesiās sive loca noscuntur eligere sepulturam. Nos autem (pii patris more laudabili) moleste ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exacte considerationis examen, ac intra pectoris claustra sollicitè revolventes, quàm sit plena periculis, quàm onusta dispendiis, quàmque in divina maiestatis conspectu reddatur exosa discordia suprascripta. Et propterea intendentes paternæ sollicitudinis studio illam proflus evellere, ac omnimode submovere, nullis unquam futuris temporibus favente Domino suscitandam: grandi quoque desiderio cupientes, ut huiusmodi negotium, quod potissimè insidet cordi nostro, finem salubrem & celerem per Apostolicæ solertiæ studium consequatur: diligenti cum fratribus nostris deliberatione præhabita super eo, ad honorem Dei, & exaltationem catholice fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum fidelium incrementum, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate Apostolica statimus & ordinamus, ut dictorum ordinum fratres in ecclesiis & locis eorum, ac in plateis communibus liberè valeant clero & populo prædicare ac proponere verbum Dei, hora illa dumtaxat excepta, in qua locorum prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam si aliud de prælatorum ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali. In studiis autem generalibus, ubi sermones ad clerum ex more fieri solent, diebus illis, quibus prædicati solemniter consuevit, ad funera etiam mortuorum, & in festis specialibus sive peculiaribus eorundem fratrum, possint iidem fratres & liceat eis liberè prædicare: nisi forte illa hora, qua solet ad clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, Episcopus vel prælatus superior clerum ad se generaliter convocaret, aut ex aliqua ratione vel causa urgente clerum ipsum duceret congregandum. In ecclesiis autem parocchialibus fratres illi nullatenus audeant vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti parocchialibus sacerdotibus invitati fuerint vel vocati.

& de ipsorum beneplacito & assensu, seu perita licentia fuerit & obtenta, nisi Episcopus vel prælatus superior, per eosdem fratres prædicari mandaret. Statuimus etiam & ordinamus auctoritate prædicta, ut in singulis civitatibus & diocesis, in quibus loca fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in civitatibus & diocesis locis ipsis vicinis, in quibus loca huiusmodi non habentur, magistri priores provinciales prædicatorum, aut eorum vicarii & generales & provinciales ministri, & custodes minorum ordinum prædicatorum, ad præsentiam prælatorum eorundem locorum se conferant, per se vel per fratres, quos ad hoc idoneos fore putaverint, humiliter petunt, ut fratres qui ad hoc electi fuerint in eorum civitatibus & diocesis confessiones subditorum suorum consieri sibi volentium audire liberè valeant, & huiusmodi consentientibus (prout secundum Deum expedire cognoverint) poenitentias imponere salutare, atque eisdem absolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorundem. Ac deinde præfati magistri, priores, provinciales, & ministri ordinum prædicatorum, eligere studeant personas sufficientes, idoneas, vita probatas, discretas, modestas, atque peritas, ad tam salubre ministerium & officium exequendum: quas sic ab ipsis electas representent, vel faciant præsentari prælati, ut de eorum licentia, gratia, & beneplacito in civitatibus & diocesis eorundem huiusmodi personarum sic electarum confessiones consieri sibi volentium audiant, imponant poenitentias salutare, & beneficium absolutionis impendant, prout superius est expressum: extra civitates & dioceses, in quibus fuerint deputate, per quas eas volumus, & non per provincias deputari, confessiones nullatenus audiant. Numerus autem personarum assumendarum ad huiusmodi officium exercendam esse debet, prout universitas cleri & populi, ac multitudo vel paucitas exigit eorundem. Et si iidem prælati petitam licentiam confessionum huiusmodi audiendarum concesserint, illam præfati magistri, ministri, & alii cum gratiarum recipienti actione: distaque personarum sic electarum commissum sibi officium exequantur. Quod si forte jam dicti prælati quenquam ex dictis fratribus præsentatis eisdem ad huiusmodi officium nollent habere, vel non ducerent admittendum: eo amoto vel subtracto loco ipsius similiter eisdem præsentandus prælatus possit & debeat alius surrogari. Si verò iidem prælati præfatis fratribus ad confessiones (ut præmittitur) audiendas electis huiusmodi exhibere licentiam recularint, nos ex nunc ipsis, ut confessiones sibi consieri volentium liberè liciteque audire valeant, & eisdem poenitentias imponere salutare, atque eisdem beneficium absolutionis impartiri, gratiosè concedimus, de plenitudine Apostolicæ potestatis. Per huiusmodi autem concessionem nequaquam intendimus personarum seu fratribus ipsis, ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere ampliorem, quam in eo curatis vel parocchialibus sacerdotibus est à jure concessa, nisi forsitan eis ecclesiārum prælati uberiorem in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam. Huiusmodi quoque statuto, & ordinationibus nostris adjicimus, ut fratres dictorum ordinum in ecclesiis vel locis suis, ubilibet constituti, liberam (ut sequitur) habeant sepulturam: videlicet, quod omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis & ecclesiis memoratis. Verum, ne parocchiales ecclesiæ, & ipsarum curati sive rectores, qui ministrare habent ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de jure competere, prædicare, seu proponere verbum Dei, confessiones audire fidelium, debitis & necessariis beneficiis defraudentur: cum operariis mercedis exhibitio debeatur: auctoritate Apostolica constituimus & ordinamus eadem, ut dictorum ordinum fratres de obventionibus omnibus iam funeralibus.

de his: ita tamen, quod in fraudem decimæ nihil contra hoc attentetur. Idemque de piscibus, herbagiis, & consimilibus obventionibus sylvarum volumus observari. De stagnis & piscariis decima sic solvetur, videlicet quod fiet relatio de numero annorum, quibus ante venditionem ultimam vendita non fuerunt, ad quantitatem precii ex ipsa venditione ultima recepti: ut precio diviso in partes secundum annorum terminum, durante decima, solvatur decima ipsa de tot partibus precii ex ipsa venditione recepti, quot fuerunt anni prædicti: ut si forte sunt quinque anni elapsi, ex quo fuerat stagnum venditum, & tunc vendatur pro centum florenis, fiant de precio quinque partes, & pro tribus annis, quibus durabit decima, solvetur ipsa decima de tribus partibus precii tantum, videlicet LX. florenorum, & multiplicabuntur, & minuentur partes precii prout plures & pauciores fuerint dicti anni. De piscariis autem fluminum & lacuum, & venationibus si vendantur, & sylvis caduis, idem quod de stagnis fiet. De piscibus stagnorum, vel beluis garenarum, quos pro usu vel usu suo consumunt, vel sine fraude donari contigerit, decima non solvetur. Et quia nonnulli obtinent à monasteriis & ecclesiis, prioratus, grangias, domos, redditus, pensiones & census, in solvenda de his decima credimus distinguendum: videlicet, an talia in beneficium habeantur, an ex contractu, an ex mera gratia. Si talia in beneficium habeantur, sive hoc fit concessum per sedem Apostolicam, sive per ipsorum monasteriorum vel ecclesiarum personas, de illorum proventus solvetur decima. Cum autem obtinentur talia ex contractu, puta ad pensionem, vel firmam annuam, in qua non est facta gratia obsequii, sed in hoc uterque contrahentium fuit conditionem suam facere meliorem: perceptores pensionis vel firmæ de ipsa pensione vel firma decimam exhibebunt. Si autem quis ante vel post concessionem huius decimæ ad vitam propriam emit proventus prioratum, vel aliorum prædictorum pro aliqua pecunia, ita quod in hoc ei scienter gratia non est facta, considerabitur quantum æstimatione communi valent annui proventus, prioratus, grangia, domus terrarum seu reddituum huiusmodi: & secundum hoc ab illis, quorum est horum proprietates, qui inde precium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. Si autem in his gratia facta sit obtinentibus, quia scienter pro minori precio, quam valeant, sunt talia vendita, vel locata, ipsi obtinentes, & non monasterium vel ecclesia de illo, in quo gratia facta est ipsis, & de reliquo, illi, quorum est proprietates, decimam exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro iusta mercede seu remuneratione laboris vel obsequii præstiti vel præstandi talia sunt concessa, in quorum est illorum proprietates in decimatione proventuum suorum, etiam horum proventus merito numerabunt, & de illis (sicut de aliis, quos pro certis suis utilitatibus expendunt) decimam exhibebunt. Quod si hæc per illos, qui ea obtinebant, in alios sunt translata (quia res transit cum onere suo) etiam circa illos, quæ prædictimus, servabuntur. Nec deducuntur expensæ, quæ pro monachis (qui in talibus prioratibus, grangiis seu domibus, in beneficium seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent) fieri dignoscuntur. Expensæ autem illorum monachorum vel personarum, quæ teneri debent ex pacto in prioratibus, grangiis seu domibus ad iustam firmam seu pensionem concessis, sive determinate, sive non, æstimabuntur æstimatione communi, & talem æstimationem monasterium vel ecclesia, cuius illorum est proprietates, cum suis proventus decimabit. Prælati de procuracionibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non solvunt: sed qui eis præstant huiusmodi victualia, in decimatione suorum proventuum & reddituum numerabunt, & solvent decimam de eisdem. De illis autem procuracionibus, quas

prælati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo, & quas perciperent, etiam si non visitarent, decimam præstare tenentur. Prælati autem, qui procuracionem (quam sine visitatione potuit de jure percipere in pecunia numerata) remittit, quia remittit quod sibi debetur, & de quo solvisset decimam, si recepisset illud, tenetur ex tali procuracione decimam exhibere. Si verò procuracionem, quam tantum in victualibus percipi, fortasse remittit, persona ecclesiastica, qui remissio facta est, huiusmodi victualia cum aliis proventus suis, cum solvet decimam, æstimabit: cum etiam si non esset remissa, hoc facere teneretur. In solvendo decimam prædictam solæ expensæ necessariæ, quæ sunt in re, ex qua fructus percipiuntur arando, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, deducuntur. Expensæ autem, quæ sunt in castro custodiendis, cum sunt extra rem, vel etiam in edificiis construendis vel conservandis nullatenus deducuntur: sic ut nec illæ, quæ in villis tuendis fierent in guerris seu etiam cavalcatis. De iis quoque, quæ consistunt in jurisdictione, mero imperio, regalibus, atque similibus, solvetur decima deductis salaribus moderatis, quæ ante concessionem decimæ consueverunt solvi iudicibus & officialibus, similibusque personis, sine quibus iurisdictione, & cætera similia nequeunt expediri: ita tamen, quod in fraudem decimæ nihil contra hoc penitus attentetur. Sed expensæ officialium, iudicum & consiliorum personarum factæ in vestibus sive victualibus minimè deducuntur, sicut nec aliæ expensæ similes factæ circa familiam prælatorum. Ratione autem æris alieni, quo persona solvens decimam obligata consistit, nihil de decima minuetur, etiam si certæ res ecclesiasticæ propter hoc à quoquam fuerint obligatæ. Item de furnis, & de molendinis decima præstabitur. Solvetur autem de oblationibus, sive fiant pro benedictione nubentium, sive pro exequiis mortuorum, necnon de proventus singulorum prælatorum, & de emendis, quæ ab excommunicatis recipiuntur. De legatis quoque sibi & aliis personis ecclesiasticis non personarum, sed ecclesiarum, vel officiorum ratione relicti, decima persolvetur. Pro decima prædicta non exhibetur pecunia, nisi illa communiter curreret de mandato domini terræ, & qua est moneta in locis, in quibus consistunt fructus & redditus unde decima persolvetur, nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem. Sed si ex probabilibus seu verisimilibus præsumptionibus apparuerit, quicquam pensatis ejus proventus minus debito notabiliter de decima persolvisse, ita quod super hoc merito suspectus debeat reputari: ex officio nostro per viros idoneos deputandos à nobis faciemus inquiri ab illis, qui super hoc scire valeant veritatem, videlicet de consilio diocessani Episcopi, vel alicujus deputandi ab ipso, si sit ejus subditus, & non aliter, si Episcopus ipse vel deputatus ab eo commode possit haberi: & tunc demum, & non prius ille, cuius proventus fuerint taliter æstimati, pro eo quod minus solverit, etiam nominatum excommunicabitur: si ejus contumacia exegerit, & visum fuerit expedire. Episcopi autem & Abbates cæteraque personæ ecclesiasticæ, honorabiles non suspectæ propriæ conscientie relinquuntur: ita, quod sufficiat quoad tales excommunicationis sententia, quæ in nullo modo solventes, vel scienter adhibentes fraudem vel malitiam circa ipsius decimæ solutionem generaliter proferretur. Super his autem fiet compulsio per censuram ecclesiasticam, prout nobis & illi cui hoc committendum duxerimus, visum fuerit expedire. Proferatur autem (si expediens visum fuerit) excommunicatio generaliter vel specialiter in eos, qui contra solutionem decimæ, vel suorum æstimationem proventuum, cum fuerit faciendæ, fraudem vel malitiam scienter duxerint adhibendam.

Fiet autem solutio decimæ non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de proventibus, sed in pecunia numerata. Solvetur autem decima illis quos ad hæc contigerit deputari.

Rector parœcialis, qui urgente necessitate ecclesiæ, puta quia ipse residendo personaliter in eadem per se non sufficeret ipsi curæ, propter multitudinem parœcianorum vel divisionem parœciæ suæ, sed necesse habet unum vel duos vel plures Capellanos conducere, & eis propter victum salariam constituere, salariam huiusmodi poterit in decimæ solutione deducere: sed ratione victus Capellanorum ipsorum aliquid non deducet.

Quod si in diversis civitatibus & diocesis, diversa beneficia obtineantur, de unoquoque beneficio in civitate vel diocesi, in qua illud fuerit, decima persolvetur.

De eleemosynis verò seu oblationibus datis ad opus fabricæ, maxime de his oblationibus, quæ in civitatibus & aliquibus castris & locis dictarum Provinciarum in certis festivitibus in candelis & aliis consueverunt dari & offerri, ad opus fabricæ deputatis, decima non solvetur.

Similiter nec de illis oblationibus, quæ colliguntur interdum per laicos, qui consortiales dicuntur: interdum per clericos, quæ ad opus consortii reducuntur, & quæ offeruntur ut luminaria in ecclesiâ, cruces & calices hant & reparantur, & etiam ex illis pauperibus subveniatur, & sepeliantur corpora pauperum defunctorum. Prælati autem & clerici exules, cujuscunque conditionis aut dignitatis existant, de suis proventibus ecclesiasticis decimam persolvunt. Illa quoque expensæ, quæ sunt pro fossatis & aliis pro terris ædificandis, ut uberiore fructus producant, & illæ, quæ sunt in conservandis & reparandis ædificiis molendinorum, domorum, seu apothecarum & similium, & ex quibus fructus & pensiones recipiuntur, & nisi reparantur, fructus ex eis percipi non valent, de decima huiusmodi minimè deducuntur. Nec etiam illæ, quæ sunt pro custodia castrorum, quamvis fiant majores solito.

Insuper de oblationibus minutissimis, quas percipiunt ecclesiasticæ personæ ratione ecclesiarum suarum, pro sepulturis & dandis poenitentibus, decima persolvetur. Et quia non occurrit nobis, quin quotidianæ distributiones proventus ecclesiastici sint, de distributionibus quæ dantur in horis canonicis presentibus, debere solvi decimam declaramus.

Illi quoque, qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis qui debent solvere decimam, de aliqua certa summa solvenda pro decima, nequeant convenire.

De fructibus arborum & hortorum solvetur decima.

De his autem, quæ consumuntur usu vel est animalium, si sint ecclesiarum, solvetur decima, deductis expensis necessariis, quæ sunt pro custodia: si verò sunt personarum, decima non solvetur.

Tu ergo in his solum Deum & iustitiam pro præmissis præ oculis habens, ex prædictis declarationibus in decidendis huiusmodi dubitationibus, quæ pro parte leviter decideri poterunt, confirmationem accipias: super majoribus verò decisionem Apostolici oraculi expectes.

Volumus quoque, & presentium tibi auctoritate mandamus, ut in unamquamque personam ecclesiasticam deputatarum tibi partium, cujuscunque ordinis, conditionis, vel dignitatis existat, quæ decimam ipsam nullo modo vel non integrè scienter, aut non secundum verum valorem fructuum suorum perceptorum, sive non in terminis constitutis exhibuerit, seu in illorum exhibitione malitiam commiserit sive fraudem, excommunicationis sententiam auctoritate nostra promulgeas. Et etiam in singulos, qui scienter impedimentum præstiterint, directè vel indirectè, publicè vel occultè, quominus decimæ prædictæ solvantur. Et omnes & singulos, qui huiusmodi sententias latas incurrerint, per te

& alios, & singulis diebus dominicis & festis, publicè campanis, & candelis accensis, usque ad satisfactam condignam excommunicatos publicè nuncies, & hæc ab omnibus publicè evitari. Aggravatus alius manus tuas contra ipsos, prout potueris & commatiam exigere videris eorundem: quod si satisfacere decreveris, post plenam & integram satisfactionem ab huiusmodi communicatione juxta ecclesiæ formam absolvas eisdem, & dispenses cum eis super irregularitate, si tamen ligati non abstinerint à divinis: Provisio hæc tenet, quod contra decimam huiusmodi non solventes nullatenus bene speciali mandato Apostolicæ sedis invocetur interdictum seculare: Quodq; ad vasa sacra, paramenta, calices, cruces, & libros, aliâq; bona mobilia ad cultum deputata divinam, vel ad privilegia ecclesiarum & monasteriorum, aliorumque locorum ecclesiasticorum, ipsius occidantur, decimæ manus nullatenus extendatur. Data Avinionæ, Cal. Octobr. Pont. nos. Anno 7.

DE REGVLARIBVS ET TRANSEYNTIBVS AD RELIGIONEM.

TITVLVS VIII.

CAP. I.

Religiosi mendicantes, sub excommunicationis pena prohibentur convolare ad religionem non mendicantium, quocumque modo, quam ipso facto incurrunt, tam recepti, quam recepturi, quocumque licentia non obstante. Quod iura sit de jam receptis, solent.

Martinus IV.

Vlam ambitiosa cupiditas religiosorum, præsertim mendicantium, præcludere cupientes, ad alios ordines, præsertim monasticos (hæc tamen coloribus asserentibus ob frugem meliorum, aut arctioris observantia) tam sancti Benedicti, præsertim Cisterciensis, Camaldulensis, Vallis umbrosæ, carmelitarum regularium sancti Augustini, vel alterius monasticorum ordinum convolare nitentibus, licentiam à sede Apostolica seu legatis aut nunciis eisdem ad transferendum se de mendicantium ordinibus ad alios ordines, præsertim ea ratione (ut veritate patet ut facti evidentia docet) ut liberius degant, dignitates & beneficia monastica consequi valeant, & certis aliis causis honestatis non consonis obsequantur, volentes etiam conservacioni ordinum monasticorum providere: auctoritate Apostolica ex parte nostra reponere presentium declaramus & etiam declaramus: Invenientes, quod de cætero nullus religiosorum mendicantium quorumcunque, cujuscunque gradus, status, conditionis, vel religionis existat, quantumcumque & qualitercumque possit & debeat virtute colorumque licentia, etiam indulti Apostolici seu prætorum nostri curam gerentis, vel alia quavis auctoritate habere, etiam per literas Apostolicas facultatum quocumque, vis tam legatorum vel nuntiorum sedis Apostolicæ, quam alia auctoritate, maxime de transferendis fratribus, aut aliquibus, præsertim ordinum mendicantium, profectoribus in genere vel in specie ab ordinibus huiusmodi mendicantium, sub quacunque verborum forma appareant, admitti aut recipi per aliquos etiam sapientiores ordinis, seu monasterii, aut loci monastici, seu alios in ordinis, seu monasterii, aut loci monastici, seu alios in monachum vel in fratrem alicuius ex ordinibus monasticis supradictis vel aliis expressis (ordine Carthusiensium duntaxat excepto) sub pena excommunicationis, quam tam recipientes quam recepti ipso facto incurrunt. Et quam ex nunc prout extunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, scientia & auctoritate antefatis proferimus in his scriptis. Et à nemine, nisi duntaxat à Roma. Ponis. (præterquam in mortis

in mortis articulo a) excommunicati hujusmodi possunt abolitionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, & nullius existant efficaciz vel momenti: Decernentes etiam & volentes, quod si quis hactenus virtute cuiusvis licentiz seu mandati hujusmodi fuisset receptus ad aliquem monasticum ordinem, & habitum consuetum gestari per monachos talis ordinis suscepisset, sive professionem emisisset sive non, sub dicta pena teneatur in monasterio, in quo receptus fuerit (etiamsi beneficia ecclesiastica seu rectorias ecclesiarum quarumvis obtineat) stare in ejus totali ordinatione, & in hujusmodi ordine monastico altissimo deservire. Si quis autem praxertum hujusmodi licentiz vel sine habitu vel cum habitu vagando incederet, monitione praxia teneatur & debeat intra terminum XV. dierum a die monitionis hujusmodi computandum ad ejus religionem vel ordinem, unde cum licentia vel sine licentia recesserat, remeare. Quod si efficere neglexerit, post ipsum terminum tanquam notorius apostata excommunicatus in omnibus & per omnia debeat per quemlibet reputari, & ab omnibus retractari, etiam per invocationem auxilii brachii secularis, quoties fuerit opportunum. In futuris autem nullus ex professoribus alicujus ex ordinibus mendicantium hujusmodi in aliquem monasticum ordinem (Cartusiensem duntaxat excepto) possit aut debeat per quemcumque recipi vel admitti, virtute alicujus licentiz vel indulti, absque sedis hujusmodi licentia speciali, sub dictis penis, & nihilominus secus facta non teneant ipso jure. Hujusmodi licentiz & indulti, necnon constitutionibus Apostolicis, & mendicantium ordinum predictorum, etiamsi de illis specialis & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis mentio habita foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, decreti, statuti, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Seben. 4. Cal. Aug. Pont. nost. Anno 1.

CAP. II.

Religiosi sine sui superioris licentia ultra mare euntes, sunt ipso facto excommunicati, nec ubi sunt ad predicationem vel divinum celebrationem admittendi.

Ioannes XXII.

AD nostrum nuper relatio fide digna perduxit auditum, quod nonnulli religionis gestantes habitum, sed a veritate religionis omnino vacui, & a modestia penitus alieni, ad partes quandoque transmarinas se transferant, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur. Et ut illi decipere facilius simplicium animos, ac ipsos & alios in errores precipitare seu retinere valeant, sub ovilla veste, ac humilitatis habitu lupinum animum occultantes, per doctrinas suas reprobas & erroneas fidelium mentes, quantum in eis est, corrumpere satagunt: In ipsis partibus periculum nimium spargere non omittunt, necnon & os suum ponentes in caelum, lingua eorum falsidica transeunte super tetram, S. Rom. eccle. detrahente constitutionibus, & alia multa a fide devia in suis sermonibus & secretis colloquutionibus evomere infans ausibus non ventur: ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitantur scandala, paratur simplicibus laqueus, ipsique talium presumptores de haresi vehementer arguunt se suspectos. Nos itaque tantis obviare periculis paternae diligentiz studii cupientes, universis & singulis religiosis cuiuscumque conditionis, religionis, ordinis, vel sta-

a. Vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.

tus existant, de fratrum nostrorum consilio districtius auctoritate presentium inhibemus, ne ipsorum aliquis absque superioris ordinis sui licentia, sibi per ipsi literas patentes concessa, de cetero ad partes se transferat antedictas. Superioribus ipsis nihilominus injungentes, ne quibusvis sui ordinis fratribus (nisi duntaxat viris literatis, providis & expertis) hujusmodi licentiam impartiri praesumant. Nos enim quoscumque praesumentes contrarium quovis modo, excommunicationis subjacere sententia volumus ipso facto. A qua nullus ab alio, quam a Rom. Pont. possit (nisi duntaxat in mortis articulo) abolitionis beneficium obtinere. Ceterum universis ecclesiae praelatis in virtute sanctae obedientiae districtè precipiendo, presentium tenore mandamus, quatenus nullos religiosos ad partes se transferentes praedictas, nisi per patentes superioris sui ordinis literas, de licentia speciali se illuc transferendi sibi concessa, praelatis eisdem fecerint plenam fidem, in civitatibus suis & dioecesebus ac locis & terris aliis ad praedicationis officium, vel divinorum celebrationem admittant: sed ipsos potius velut apostatas capiant, seu capi faciant, eos carcerali custodia (donec de dicta licentia speciali modo praedicto sibi contiterit) detinendo. Et nihilominus si quos religiosos approbare, quae sedes A post. reprobavit, vel quae alias sunt fidei obvia in suis praedicationibus seu secretis colloquutionibus dogmatizare perenserint: ut tales (quibuscumque cessantibus privilegiis) possint licite capere, & carcerali custodiz, sicut suos possent subditos mancipare, licentiam impartimur. Et insuper tenore presentium mandamus eisdem, ut de praemissis summarie, simpliciter & de plano, ac sine strepitu iudicii & figura, per se vel alium seu alios, se solerter & fideliter studeant informare, quosque de praedictis, seu eorum aliquo receperint eos esse, juxta statuta canonum in aliorum exemplum castigare penes debitis non postponant. Non obstantibus exemptionibus, & aliis quibuscumque privilegiis, literis Apostolicis eisdem religiosis, vel eorum ordinibus ab eadem sede concessis, vel in posterum concedendis, etiamsi de illis plena & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in presentibus sit habenda. Quae quantum ad praedicta vel aliquod eorumdem eisdem in nullo volumus suffragari. Nulli ergo, &c. Datum Avinion. VI. Idus Maji, Pont. nost. Anno 9.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

TITVLVS IX.

CAP. VNIC.

Licet beguinarum status sit propter multas rationes, per Clementem V. reprobatus, permittitur tamen mulieribus fide dignis, quae nec sunt culpabiles, nec suspectae, sub habita beguinarum vivere: nec sunt tales per ordinarios molestanda. Vide cap. 1. eod. tit. in Clementem.

Ioannes XXII.

RATIO recta non patitur, ut innocentes ad paria cum nocentibus judicentur. Sanè feli. rec. Clemens Papa V. praedecess. nost. cum de mulieribus, quae beguinae vulgariter nuncupantur, nonnulla ei fuissent praecipue de Ailemaniz partibus infinuata sinistra, & praesertim quòd easum quaedam de summa Trinitate & divina essentia disputarent, & praedicaerent, accirca articulos fidei, & ecclesiastica sacramenta opinionones catholicae fidei contrarias introducerent, & multorum simplicium animas in diversos errores inducerent: ex his & aliis frequenter de illis auditis habens eas non indigna ratione suspectas, in illas, quae statum hujusmodi noviter assumptum sectarentur ulterius, aut quae illum de novo assumerent, excommunicationis sententiam promulgavit. Verum quia in multis

etiam moderationes & taxationes ad prelatos quoslibet, qui prout cujusvis consuetudinis in monasteriis, sive locis aliis ecclesiasticis gratis recipiantur ad pabulum charitatis, extendimus & etiam prorogamus: provisio nihilominus, quod in locis quibuslibet, secundum quod major vel minor rerum copia fuerit in eisdem, necnon juxta majorem vel minorem personarum & electionum numerum hujusmodi visitantium, expensarum majorum vel minorum debita moderatio teneatur: ita tamen, quod majores expensae non excedant summam superius limitatam. Insuper praedictis omnibus Archiepiscopis, primatibus, Episcopis, & aliis superius nominatis visitantibus, ne ultra conventionem vel consuetudinem hujusmodi circa personas, & loca ubi fuerint, nec ultra moderationes & taxationes praedictas, quicquam praesumat recipere, districtius nihilominus inhibemus. Volentes etiam constitutionem praesentem perna adjectione juvari, statuimus, quod si dicti visitantes per se vel (si ex privilegio eis competat) per alios visitationis officium exeruerint, & procuraciones receperint (ut praefertur) ipsi vel familiares eorum ultra taxationes praedictas, aliquid scienter exegerint, vel receperint etiam a volente, duplum ejus, quod ipsi iidem prelati, vel eis scientibus aut ratum habentibus eorum familia, taliter exegerint vel receperint, intra duos menses post receptionem seu scientiam hujusmodi ecclesiis, monasteriis, & aliis locis a quibus illa receperint, restituere teneantur. Si vero dicti visitantes, per se vel alios ultra moderationes seu taxationes praedictas quicquam exegerint, seu receperint etiam a volentibus: duplum ejus, quod ultra receperint, ecclesiis & monasteriis vel locis aliis, a quibus id receptum fuerit, intra praefatum terminum restituere teneantur. Alioquin ex tunc dicti prelati, qui ultra moderationes & taxationes praedictas, seu conventionem vel consuetudinem hujusmodi receperint in pecunia numerata, duplum ipsum eisdem ecclesiis, monasteriis, sive locis ultra dictum tempus restituere differentes, ingressum ecclesiae sibi noverint interdictum. Si vero pro dictis prelati visitationem hujusmodi (ut praemittitur) exercentes, ab officio & beneficio noverint se suspensos: quousque gravatis ecclesiis, monasteriis, sive locis de hujusmodi duplo plenariam satisfactionem impendant. Adjicientes constitutioni praesenti, quod si quis de familia prelati personam visitantis, aliquid ultra moderationes & taxationes praefatas per se vel alios prelati ignorante, nec ratum habente receperit ab ecclesiis, monasteriis, & locis aliis visitatis, duplum ejus, quod ultra receperit, de suo proprio intra duos menses post receptionem hujusmodi ecclesiis, monasteriis, & locis aliis, a quibus illa receperit, reddere teneatur: Alioquin extraneus recipiens, si clericus fuerit, tam diu ab officio & beneficio sit eo ipso suspensus: Si vero laicus, tamdiu ingressum ecclesiae sibi noverit interdictum, & a communione Eucharistiae ipso facto noverit se suspensum, donec de duplo hujusmodi gravatis ecclesiis, monasteriis, sive locis satisfecerit cum effectu: Nulla eisdem ultra moderationes & taxationes praedictas recipientibus in his donantium remissione, liberalitate, vel gratia valitura. Ceterum moderationes & taxationes hujusmodi in illis locis volumus observari, in quibus id fieri poterit secundum ecclesiam, monasterium, vel loci alterius facultates. In aliis autem tantam praecipimus modestiam adhiberi, quod per haec, quae ad exonerationem locorum ecclesiarum statuendam providimus, non doleant se gravari: nec per hoc dicti prelati exigendi amplius quam ipsi subditi pati possint indulgentiam sibi existimant potestatem. Praemissis quoque adjiciendo statuimus, quod si dicti prelati, vel aliquis eorum ex Apostolica indulgentia, vel consuetudine, seu de jure, petant sibi ab ecclesiis, monasteriis, & locis aliis,

eorumque capitulis, collegiis, vel conventibus, personis, seu personis moderatum, seu charitativum subsidium exhiberi: non possint a singulis ecclesiis, monasteriis, sive locis pro subsidio hujusmodi ultra petere, vel accipere (etiam a volentibus) nisi quantum ascenderent singulae procuraciones, in pactum per nos superius modum, quas iidem prelati possent recipere, quoad privilegio per alium visitari. Porro Turones, praedictos, tales fore intelligimus, quod XII. ipsorum valent unum florenum auri boni puri, & legalis ponderationis Florentini. Per constitutionem autem hujusmodi nolumus, quod praedicti prelati, vel alii, quibus visitationis officium, & procuracionum receptio ex privilegio sedis Apostolicae, vel alias de consuetudine vel de jure competere dignoscuntur, jus visitandi, seu procuraciones recipiendi, sibi valeant vendicare. Nec per constitutionem eandem aliis constitutionibus super praemissis, per praedecessores nostros dudum editis, quoad alia contenta in eis, aliquatenus derogetur. Insuper Abbas Cisterciensium ordinis, sua monasteria visitantes, sub praesenti constitutione nostra nolumus comprehendere, cum istis per aliam constitutionem nostram duxerint specialiter providendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionum, inhibitionum, adjectionum, & praecipit ac voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis contra attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incutitum. Datum Avinion. XV. Calen. Junii. Pontificatus vero nostri Anno 2.

DE CELEBRATIONE MISSARUM
TITVLVS XI.
CAP. VNIC.

Narratio perturbacionibus plurimis, quae ecclesia praesentibus haereticos inferuntur, ordinat Romanus Pontifex, quod dum celebrantur, in quibus de votis oratur, certa praesentia esse debent, ut Deus effundatur. Et ut Christiani ad id sua puritate, viginti dies indulgentiarum causam hoc facerentur deique, adverte, quod sub hoc tit. apte potuisset in hac constitutione, adhaec, quae est supra de vita & honestate cler. ut in tractatu est.

Ioannes XXII.

DISCIPLINARVM Christi a gelis noverint, ut in pelago hujus mundi praesentibus, ad divinum confugium oratur, certa praesentia esse debent, ut Deus effundatur. Et ut Christiani ad id sua puritate, viginti dies indulgentiarum causam hoc facerentur deique, adverte, quod sub hoc tit. apte potuisset in hac constitutione, adhaec, quae est supra de vita & honestate cler. ut in tractatu est.

DISCIPLINARVM Christi a gelis noverint, ut in pelago hujus mundi praesentibus, ad divinum confugium oratur, certa praesentia esse debent, ut Deus effundatur. Et ut Christiani ad id sua puritate, viginti dies indulgentiarum causam hoc facerentur deique, adverte, quod sub hoc tit. apte potuisset in hac constitutione, adhaec, quae est supra de vita & honestate cler. ut in tractatu est.

a Lac. s. b Vide Interrem, in summa de exco. c. l. c. l. uo s.

nostra, ipsūque devotis pulsantes precibus, apud eum sedulis orationibus insistant, ut infurgens pramissæ fremitus tempestatis, quæ quasi univerſorum Chriſticoliarum regna concutit, ſubditos contra dominos violato fœdere erigit, hæreticis & schismaticis ac rebellibus eccleſiæ Dei, inſurgendi contra ipſam, ejuſque jura uſurpandi, inſania damnabili aulūm pandit. ſtatu ceſſare, ſuſtusque prædictos quieteſcere ſua faciat omnipotentis virtute: Cordaque hæreticorum, ſchiſmaticorum, aliorumque rebellium ad Dei eccleſiæ unitatem ac devotionem inclinet & habilinet, vel forſan cum pramiſſis pertinaciter intendant perſiſtere, ipſorum elidat ſuperbiam, eorumque obſtinatam malitiam ſua virtute dextera conterat & proſternat. Corda quoque ſubditorum ad eorum ſuperiores, & eorum ſuperiorum convertat ad ſubditos, ipſosque diſſidentes in concordia unitate conciliet, confirmet: ſicque det ipſis ſuperioribus præſidere, quod ſic regnent, ut dirigantur, eorumque regimē cedat ſubditis ad ſalutem perpetuam, quietem & pacem: nobiſque ipſe, cujus providentia in ſua diſpoſitione non fallitur, modos & vias aperiat, per quos hoc, quod in votis gerimus, efficaciter promovere poſſimus. Et quia in miſſarum ſolemnis ad Deum conſueverunt preces eſſendi devotius, de eorundemſrat. con. ordinamus, quod in ſingulis miſſarum celebrationibus poſt dictum à celebrante Paternoster, reſponſioneque ſecuta, antequam in miſſa ulterius procedatur, illud Canticum. Letatus a ſum in iis quæ dicta ſunt mihi, totum, cum Gloria Patri, religioſis clericis & aliis literatis præſentibus cum devotione dicentur. Et primo dicatur Kyrie Eleiſon, Chriſte Eleiſon, Kyrie Eleiſon, Pater noſter. Et poſt iſti verſiculi ſubſequantur, Domine ſalvos fac Reges. Et exaudi nos in die, qua invocaverimus te. Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hæreditati tuæ. Et Rege eos, & extolle illos uſque in æternum. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum, Et cum ſpiritu tuo.

Collecta.

Ecceſiæ tuæ, quæſumus Domine, preces placatus admittere: ut deſtructis adverſitatibus & erroribus univerſis, ſecura tibi ſerviat libertate. Per Dominum noſtrum.

Hoſtium noſtrorum, quæſumus Domine, elide ſuperbiam: eorum contumaciam dextera tuæ virtute proſtreme. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen. Benedicat celebrans conſequenter. Nos autem Chriſti fideles ad exequendum ſupradicta promptius donis volentes ſpiritalibus animare, omnibus verè poenitentibus, & conſeſſis, tam his celebrantibus, quàm ipſis aſſiſtentibus obſervantibus ſupradicta, quàm aliis preces tunc devotas Deo fundentibus, pro præmiſſis diebus, & miſſis ſingulis, quibus hæc fecerint, XX. dies de omnipotentis Dei miſericordia, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejuſ auctoritate conſiſſi, de inſunctis ſibi poenitentis relaxamus. Nulli ergo, &c. Datum XII. Cal. Julii. Anno 12.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE
SANCTORUM.
TITVLVS XII.
CAP. I.

Quæ conceptionem immaculatæ virginis devotè celebrabunt, in eodem feſto, & ejuſ octavæ officio intererunt, tales tribuentur indulgentiæ, quales conſequentur Chriſti fideles in corpora Chriſti ſolemnitate.

Sixtus IV.

CVM præexcellſa meritorum inſignia, quibus Regina cœlorum virgo Dei genitrix glorioſa ſedib. prælata æthereis, ſyderibus quaſi ſtella matu-

a Tſal. 121. b In aliis legitur, dicant.

rina prærutilans devotæ conſiderationis indagine perſcrutatur, & intra peſtoris arcana revolvimus, quod ipſa (utpote via miſericordiæ, mater gratiæ & pietatis, amica humani generis, conſolatrix pro ſalute fidelium, quæ delictorum onere gravantur,) ſedula oratrix, & pervigil ad Regem quem genuit, intercedit: Dignum, quin potius debitum, reputamus univerſos Chriſti fideles, ut omnipotenti Deo, pro cuius providentia ejuſdem virginis humilitatem ab æterno reſpiciens, pro reconcilianda ſuo auctori humana natura, lapſu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam ſui unigeniti habitaculum Sæcti Spiritus præparatione conſtituit: ex qua carnem noſtræ mortalitatis pro redemptione populi ſui aſſumeret, & immaculata virgo nihilominus poſt partum remaneret: de ipſius immaculatæ virginis mira conceptione gratias & laudes referant, & inſtituta propterea in Dei eccleſia miſſas, & alia divina officia dicant, & illis interſint: indulgentiis & peccatorum remiſſionibus invitare, ut exinde ſiant ejuſdem virginis meritis, & interceſſione divini gratiæ aptiores. Hac igitur conſideratione inducti, ejuſdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejuſ auctoritate conſiſſi, auctoritate Apoſtolica hæc in perpetuum valitura conſtitutione ſtatuumus & ordinamus, quod omnes & ſinguli Chriſti fideles utriuſque ſexus, qui miſſam & officium conceptionis ejuſdem virginis glorioſæ, juxta piam, devotam, & laudabilem ordinationem dilecti filii magiſtri Leonardi de Nogarolis clerici Veronenſis notarii noſtri & quæ deſuper à nobis emanavit miſſæ & officii huiuſmodi inſtitutionem, in die feſtivitatis Conceptionis ejuſdem virginis Mariæ, & per octavas ejuſ devotè celebraverint, & dixerint, aut illis horis canonicis interſerint, quoties id fecerint, eandem proſuſ indulgentiam, & peccatorum remiſſionem conſequentur, quam juxta ſœclis recordationis Urbani a IV. in Concilio Vienenſi approbatæ b, ac Martini V. & aliorum Romanorum Pontificum, prædictæ noſtræ conſtitutiones, conſequentur illi, qui miſſam & horis canonicis in feſto corporis & ſanguinis Domini noſtri IESV Chriſti à primis velperis, & per illius octavas juxta Romanæ eccleſiæ conſtitutionem celebrant, dicunt, aut miſſæ officio & horis huiuſmodi interſunt: præſentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ, M. CCCC. LXVI. 3. Cal. Martii, Pont. noſtr. Anno 6.

CAP. II.

Excommunicationem ipſi ſeſto incurrant prædicatores, aſſerentes devotam virginem in peccato mortali fuiſſe conceptam: qui eam dicunt, quod feſtum Conceptionis ejuſ celebrantes, graviter peccant. Et vult præſentem conſtitutionem in loci populofi publicè cari.

Idem in eadem materia.

Grave e nimis gerimis, & moleſtum, cum ſiniſtra nobis de quibuidam eccleſiaſticis perſonis referuntur: Sed in eorum qui ad evangelizandum verbum Dei ſunt deputati excelsibus prædicando commiſſis, eò gravius provocamur, quò illi periculofos remanent incorrecti. Cum facile delecti nequeant, qui multorum cordibus ſic publicè prædicando diſſuſus & damnabilius imprimuntur errores: Sanè cum S. Rom. eccleſ. de intereratæ ſemperque virginis Mariæ conceptione publicè feſtum ſolemniter celebret, & ſpeciale ac propriū ſuper hoc

a Hanc conſtitutionem Urbani habes inſertam in Cl. I. de reliquiis, & veneratione ſanctorum. b Forte approbatam. c Vnde Conc. Trid. ſeſſ. 3. in decreto de peccato orig. & ult. & extravag. tem Pii V. Pont. max. in ſp. ſuper ſpeſulam Domini. ubi hoc ſtatutum confirmatur & approbatum.

officium ordinaverit: nonnulli (ut accepimus) diversorum ordinum prædicatores in suis sermonibus ad populum publicè per diversas civitates & terras affirmare hæcenus non erubuerunt, & quotidie prædicare non cessant, omnes illos, qui tenent aut asserant eandem gloriosam & immaculatam Dei genitricem absque originali peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hereticos: eisdem immaculatæ conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine huiusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare graviter. Sed & præfatis prædicationibus non contenti, confectos super his suis assercionibus libros in publicum ediderunt: ex quorum assercionibus & prædicationibus non levia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, & majora meritò exoriri formidantur indies. Nos igitur huiusmodi temerariis ausibus, ac perverfis assercionibus ac scandalis, quæ exinde in Dei ecclesia exoriri possunt (quantum nobis ex alto conceditur) obviare volentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & certa scientia, huiusmodi asserciones prædicatorum eorumdem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos, qui crederent aut tenerent, eandem Dei genitricem ab originali peccati macula in sua conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut huiusmodi officium conceptionis celebrantes, seu huiusmodi sermones audientes alicujus peccati reatum incurrere, ut potè falsas & erroneas, & à veritate penitus alienas: editosque desuper libros prædictos id continentes, quoad hoc auctoritate Apostolica tenore præsentium reprobamus & damnamus. Ac motu, scientia, & auctoritate prædictis statuimus, & ordinamus, quod prædicatores verbi Dei, & quicumque alii, cujuscunque status, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui de cetero ausu temerario præsumperint in eorum sermonibus ad populum, seu aliàs quomodolibet affirmare, huiusmodi sic per nos improbatas & damnatas asserciones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, postquam de præsentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant: à qua ab alio, quàm Rom. Pontifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutionis beneficium obtinere. Item motu, scientia, & auctoritate similibus, simili poenæ ac censura subjicientes eos, qui ausi fuerint asserere, & contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen vel peccatum incurrere mortale: cum nondum sit à Rom. eccles. & Apostolica sede decisum, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscunque, quibus communiter vel divisim à sede Apostolica indultum existat, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum de indulgendo huiusmodi mentionem. Et ne de præmissis aliquando valeant ignorantiam allegare, volumus, quod locorum ordinarii requisiti præsentem literas in ecclesiis consistentibus in eorum civitatibus, & suarum diocesium, & locis insignibus, dum major ibi multitudo populi ad divina convenerit, sermonibus ad populum mandent, & faciant publicari. Præterea, quia difficile foret præsentem literas ad singula loca, in quibus expediens

fuerit, deferre, etiam volumus, & dicta auctoritate cœnimus, quod earundem literarum transmissio manu publici notarii confecto, & authentico alio prelati ecclesiastici sigillo munito, ubique fieri, præstatetur eisdem originalibus literis, si forent exhibere ostensa. Nulli ergo omnino hominum liceat hæc paginam nostræ reprobationis, damnationis, futuræ, censure, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se noverit incursurum. Datum Rom. apud S. Petrum, anno incarnationis dominicæ, prid. Non. Sept. Pont. nost. Anno 12.

DE IMMUNITATE ECCLESiarUM.
TITVLVS XIII.
CAP. VNIC.

Decretalis, Clericis laicos, eod. tit. lib. 6. habet locum tantum ad laicos talitas a clericis exigentes, & dicitur illa ex causa, quoad solventes: præcipit deinde Lateran. & generalis concilio legenter observari.

Benedictus XI.

QVOD olim per feli. recor. Bonificium VIII. præd. nost. contra laicos, exigentes recipientes à clericis & ecclesiasticis poenitias, decimas vel aliam quoram seu quantitatibus, quam de proventibus bonorum suorum, non tantum necnon adversus solventes, aut promittentes, vel solventes se soluturos, poenæ adjectis statutum est, quoad ad poenæ ipsas ex causa de consilio fratrum nostrorum restringimus ad exigentes tantummodo, & ad promittentes auxilium, consilium vel favorem: non tantum quoad eisdem poenæ in solventibus aut recipientibus sponte dantibus deinceps vendicet sibi locum. Ceterum attendant feliciter ecclesiarum prelati, & illi ceteri Lateran. consilium, quod in huiusmodi subventionibus solum casum necessitatis, aut communis utilitatis, ab aliorum ad id non suppetant facultates, delibere, & provida noscitur excepisse: & deinde generaliter ad consilium, propter quorundam improvidentiam, occasione casu Rom. Pont. (cujus inter est communiis poenæ utilitatibus) primitus consulendum. Antea quoad poenæ, ne prædictorum conciliorum poenæ non solvant, aliquod in casu prædicto, & multo magis in casu poenæ non subfit, quoquo modo vel ratione poenæ Rom. Pont. occasione subventionum dictarum communiis poenæ, vel etiam promittendo: aliter poenæ poenæ poenæ, & tam solennium conciliorum poenæ poenæ poenæ, quas proculdubio (Deo poenæ) idem poenæ poenæ poenæ, gravissimas poenæ poenæ poenæ poenæ poenæ. Nulli ergo omnino hominum.

PASTORALIS cura sollicitudinis super eamdem populi Christiani nationes, invigilare remedia subducere, eorumdem periculis obviare, ac scandala removere, & populi. Sane quoniam ex constitutione & felicit. recordatione Bonifac. & c. ut in Clem. I. eod. tit.

a Instrumentum ex originali transsumptum quoad poenæ plenam fidem. b vide c. 1. eod. tit. in Clem. cum scriptis per Dd.

FINIS LIBRI TERTII.

QUARTUS LIBER VACAT,
NB. QUI SEQUITUR, LIBER QUINTUS EST.
EXTRA